

JUDITH

FEMINISTISKT MEDIEKRITISKT MAGASIN

Temannummer: Bilden av Familjen i
tidskriften Vi Föräldrar - Personporträtt
Yvonne Berlin-Lindström - Föräldrapaneler -
Analys: Varför alla dessa nöjda mammor?

HUR UPPLIVER FÖRÄLDRAR TIDEN DÅ DE FICK OCH UPPFOSTRADE SINA BARN? JUDITH TRÄFFADE MAMMOR OCH PAPPOR SOM FICK BARN PÅ 1970-, 80-, 90- OCH 00-TALET FÖR ATT HÖRA VAD DE TYCKER OCH TÄNKER. LÄS MER PÅ SIDAN 7.

JESSIKA BERGLUND OCH KRISTIN ANDREASSON HAR EN VUXEN SON TILLSAMMANS. LÄS OM DERAS FAMILJEHISTORIA PÅ SIDAN 18.

FARZANA AKTHER OCH HALIMO MOHAMMED LÄSER GÄRNA FÖRÄLDRATIDNINGAR, MEN EFTERLYSER FLER INVANDRARE I INTERVJUerna. SIDAN 23.

INNEHÅLL DEC 2009

JUDITH

- 3 LEDARE: FAMILJEN = FÄNGELSE?
- 4 FRÅN SAMHÄLLSUPPLYSARE TILL LIVSSTILSMAGASIN
- 7 FÖRÄLDRAPANELER: HÄR ÄR VI FÖRÄLDRAR!
- 8 PATRIARK, FRÅNVARANDE ELLER "DEN NYE MANNEN"?
- 12 MAMMOR OM MYTEN OM MODERN
- TEMA: MYTEN OM FAMILJEN I VI FÖRÄLDRAR**
- 18 MAMMA, MAMMA, BARN
- 21 DEN HELIGA FAMILJEN
- 23 DE LÄRDE SIG SVENSKA KÖNSROLLER I TIDNINGEN
- 26 "BARNET ÄR EN DEL AV FÖRÄLDRARNAS IMAGE"
- 28 "VI HAR EN LITEN KÄRNFAMILJSTENDENS I TIDNINGEN"
- 32 RÅD SOM BEKRÄFTAR OSS
- 34 PERSONPORTÄTT: "ATT TRÖTTNA PÅ VI FÖRÄLDRAR ÄR SOM ATT TRÖTTNA PÅ LIVET"
- 36 ANALYS: VARFÖR ALLA DESSA NÖJDA MAMMOR?
- 42 JUDITHS SVARTA BOK

Journalistikgranskning, 15 hp, ht 09
Erika Hedman Bergström och Amanda Duregård
Handledare: Johannes Bjerling
Journalistprogrammet JMG, Göteborgs Universitet

Familjen = Fängelse?

Grunden till förtrycket av kvinnan är hennes biologiska roll som mor. Det var vad som drev Alva Myrdals kamp för storbarnkammare på 1930-talet, det var vad som fick andra vågens feminister att på sextioalet slå fast att det privata är politiskt. Och det är vad som idag gör att unga kvinnor ifrågasätter drömmen om familjen, i rädsla för att kvävas under tvätthögar och oönskat ensamt ansvar för hem och barn.

I detta nummer av JUDITH upplåter vi hela numret åt fenomenet föräldratidningen. Vi har valt den tidning som har störst ambitioner när det gäller feminism, och vars chefredaktör är nöjd med det mesta när det gäller tidningens jämställdhetssträvanden (se sidan 28). Medan tidningen Mama inte ens försöker, vill Vi Föräldrar upplysa och påverka. Valet att redan vid starten 1968 ge tidningen en könsneutral titel är ett exempel.

Som nybliven förälder är man formbar och utsatt för många idéer om hur man bör vara. En tidning som Vi Föräldrar blir en stor auktoritet och har inflytande på hur vi ser på oss själva som mammor och pappor. Den har en upplaga på 54 200 exemplar och har kommit ut med mellan tio och fjorton nummer per år sedan 1968. För att se hur tidningen har skildrat familjen över tid djupläste vi julnumret var femte år, sammanlagt nio nummer. Vi valde ut de artiklar som på något sätt behandlade familjen och studerade dessa 69 artiklar extra noga. Utifrån det resultatet har vi funderat över hur det kommer sig att man skildrar familjen som man gör, och naturligtvis vad det får för konsekvenser. Det material i tidningarna som vi inte valt ut för djupstudiet har vi ögnat igenom för att få en helhetsbild - och för att det varit så förbannat kul.

Vi har funnit en tidning som gått från att vara folkbildande till att bli mer av ett feel good-material. En tidning som bidrar till att bevara och återskapa en könsstereotyp bild av föräldern men som också på senare år förändrats till det, ur genusperspektiv, bättre. Dessutom har vi suckat över ouppnåeliga ideal och moraliserat över hur undermålig mångfalden varit när det gäller kön, etnicitet och klass. Men ett och annat har vi också lärt oss - som att vi ska säga till oss själva: "Jag duger!" (se sidan 32).

Från samhällsupplysare

till livsstilsmagasin

FAMILJENS HISTORIA

När min gammelfarmor, född 1910, får frågan om vilken som är 1900-talets viktigaste uppfinning, svarar hon p-pillret. Trots att hon själv inte längre var fertil när p-pillret kom 1964 så insåg hon vilken förändring det var för kvinnor att få makt över graviditeterna.

Några år tidigare hade min morfar varit föräldraledig med min mamma, trots att ersättningen då fortfarande hette moderskapsersättning. Föräldraförsäkringen kom först 1974, och "pappamånaden" 1995. Trots pionjärskapet med pappaledigheten så arbetade min morfar mycket medan min mormor var föräldraledig under större delen av de fem barnens småbarnstid. 1971 infördes särbeskattningen, som gjorde det lönsamt att ha två inkomster i familjen.

När jag föddes 1987 hade de största hindren för kvinnor på arbetsmarknaden byggts bort officiellt genom lagar (som sedan skärptes 1991) och införande av Jämställdhetsombudsmannen 1980.

1994 kom lagen om registrerat partnerskap för personer av samma kön, och i år, när min dotter närmar sig tre, blev äktenskapsbalken könsneutral.

Amanda Duregård

NUMMER 10 1968

VÅRA VIKTIGASTE RESULTAT I UNDERSÖKNINGEN AV VI FÖRÄLDRAR

Vi fann tidigt att den heteronormativa kärnfamiljen är norm i tidningen från starten, men även idag. I Vi Föräldrar är mamman den samlande punkten i familjen, och har oftast huvudrollen. Pappan är för det mesta frånvarande, även om det då och då dyker upp artiklar med drömska reportage om "den nye mannen" som är jämställd och deltagande. Skribenterna är kvinnor och har svenskt ursprung, även om manliga undantag finns redan från början. Redaktionens sammanfattning har inte ändrats särskilt mycket över åren. Barnen är bara med för att skrattas åt i tidningen, de tillfrågas sällan om seriösa saker.

NUMMER 12 1974

NUMMER 12 1978

NUMMER 12 1984

NUMMER 12 1989

Vi Föräldrar startades i februari 1968, då med en manlig chefredaktör. Den uttalade ambitionen var att öka förståelsen för barnen som individer. Redan i första numret lyser jämställdhetsambitionen igenom, framför allt i artikeln "Pappas baby också". Artikeln är tydligt essentialistisk men ändå radikal i sin sextiotalskontext.

Från en starkt auktoritär hållning under det första decenniet blir texterna i tidningen med tiden allt mer fokuserade på att det framförallt är föräldern själv som känner sitt eget barn.

År 2009 är Vi Föräldrar fortfarande den ledande föräldratidningen, med konkurrens från framförallt den (i likhet med Vi Föräldrar) Bonnierägda tidskriften Mama.

Tidningen kommer ut med fjorton nummer per år och har ynglat av sig systertidningar såsom "Vi Föräldrar – Gravid" med en egen utgåva på sex nummer per år, och "Vi Föräldrar – Junior" som vänder sig till föräldrar med barn mellan sex och tolv år. Tidigare ingick den målgruppen i den ursprungliga Vi Föräldrar-tidningens målgrupp, men med tiden har fokus flyttats mot allt yngre barn och på 1990-talet gjorde man en tydlig brytning med det material som handlade om de äldre barnen. Idag tar frågor som rör barn upp till förskoleåldern (cirka 0 - 24 månader) störst plats i tidningen, men läsarfrågor och problemlösande reportage (om t.ex. sömn) hanterar barn upp till sex år.

Vi föräldrar ger även ut böcker med sammanställningar av material från tidningen samt nya texter av redaktionens samarbetspartners, t.ex. barnpsykologen Malin Alfvén och föräldracoachen Jesper Juul.

85 % av upplagan är enligt Vi Föräldrars hemsida prenumererad. Upplagan ligger enligt siffror från Orvesto på 54 200 exemplar per nummer, och en knapp tredjedel av läsarna är män. Enligt samma källa är läsarnas genomsnittsalder 35 år. En prenumeration kostar för tillfället (2009) ungefär 500 kronor, och läsargruppen har enligt Orvesto en genomsnittlig inkomst per hushåll på 470 000 kronor per år (56 % bor i villa).

Redaktionen har fyra fast anställda reportrar, varav vissa även har redaktörsansvar för någon del i tidningen. Utöver dessa fyra samarbetar man med ett antal frilansare som återkommer regelbundet. Frilansreportrarna har man enligt nuvarande chefredaktören Helena Rönnberg medvetet valt utifrån en önskan om geografisk spridning i landet; bland annat en i Göteborg och en i norra Sverige. Läsargruppen är proportionerligt spridd över landet, till skillnad från Mama som profilerar sig som ett storstadsmagasin.

Källor:
www.mama.nu
www.viforaldrar.se
Richter, Sanna och Ursholm, Jenny (2009): *Bland minigrisar & välling*

NUMMER 12 1994

NUMMER 12 1999

NUMMER 13 2004

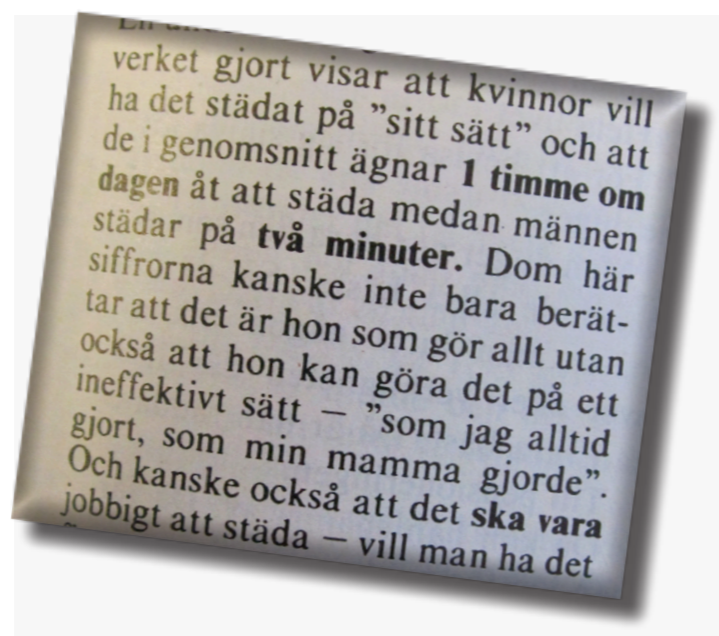

NUMMER 13 2008

”En undersökning som konsumentverket har gjort visar att kvinnor vill ha det städat på ”sitt sätt” och att de i genomsnitt ägnar 1 timme om dagen åt att städa medan männen städar på två minuter. Dom här siffrorna kanske inte bara berättar att det är hon som gör allt utan också att hon kan göra det på ett ineffektivt sätt – ”som jag alltid gjort, som min mamma gjorde”. Och kanske också att det ska vara jobbigt att städa – vill man ha det fint får man lida pin!”

UR VI FÖRÄLDRAR NR 12 1978, SIDAN 65.

Här är vi föräldrar!

JUDITH sammanförde tre mammor och tre pappor i grupper för att diskutera föräldraskap då och nu. Har förväntningarna på föräldrar förändrats? Är kvinnans plats fortfarande främst i hemmet efter att hon fött barn? Vad kan vi lära oss av varandra över generationerna? Med föräldrar som haft småbarn under olika perioder av Vi Föräldrars utgivningstid gräver vi oss igenom myten om den perfekta familjen.

MAMMAPANELEN, SIDAN 12

INGER LINDVALL
FÖDD: 1948
FAMILJ: MÅKEN JAN, BARNEN MATHILDA 1976, KALLE 1979, KLARA 1983
YRKE: MELLANSTADIELÄRARE

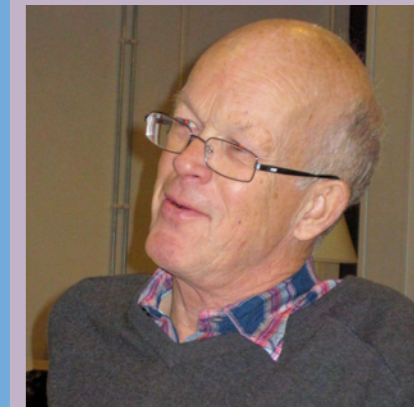

MARGRETHE KRABBE
FÖDD: 1948
FAMILJ: BARNEN KRISTIN 1977, NILS 1981, JON 1983, JENS 1986
YRKE: BARN- OCH UNGDOMSLÄKARE

HANNA DALSMAN
FÖDD: 1984
FAMILJ: SAMBON KALLE OCH BARNET BILL 2009
YRKE: STUDENT

PAPPAPANELEN, SIDAN 8

LARS LARSSON
FÖDD: 1945
FAMILJ: FRUN BIRGITTA, BARNEN MARTIN 1973, JOHAN 1975, KATARINA 1981
YRKE: NARKOSLÄKARE

VICTOR SCHMIDT
FÖDD: 1937
FAMILJ: FRUN BIRGITTA, BARNEN JOANNA 1985, JONATAN 1991
YRKE: KOMVUXLÄRARE

THOMAS JOHANSSON
FÖDD: 1974
FAMILJ: SAMBON BODIL, BARNEN IVAN 1997, VANJA 2003, ESKIL 2009
YRKE: ARKEOLOG

1970-talet

Vi Föräldrar skildrar i huvudsak mammor, som mer än gärna offerar sig för barnens och familjens intressen. Det tas för givet att det finns en pappa med i bilden men han kommer sällan till tals.

Om han gör det pratar han helst om sig själv.

1980-talet

Modercentreringen fortsätter att vara stark men får konkurrens av synen att pappan också bör ta ansvar för barn och familj.

Han är den rationelle och tar de viktiga beluten - Han bekymrar sig inte över vardagsbestyren. Pappan citeras ofta indirekt av mamman i tidningen.

1990-talet

Pappan framställs som den äventyrliga helgpappan som gör roliga saker. När det gäller beslut och annat han är duktig på tänker han hellre än att känner.

Mamman i Vi Föräldrar fortsätter vara den goda och uppoffrande modern, hon sätter barnen först och älskar traditioner.

2000-talet

Mammor och pappor är relativt jämställda i tidningen. Mamman är fortfarande den uppoffrande modern, men har också en yrkesidentitet.

Pappan får vara med i egenskap av förälder, och inte pappa. Han tillåts till och med vara blödig utan att det framstår som konstigt. Medan pappans roll förändrats är mammans konstant även i 2008 års tidning.

Patriark, frånvarande eller ”den nye mannen”?

VICTOR SCHMIDT, THOMAS JOHANSSON OCH LASSE LARSSON HAR OLIKA BAKGRUND OCH ÅLDER MEN DELAR EN DEL PAPPAERFARENHETER.

Från den frånvarande till den moderna pappan som dammsuger och engagerar sig i barnen. Så har Vi Föräldrar skildrat pappan över tid. Men hur såg det ut i verkligheten? Vi träffade tre som var med.

Thomas Johansson, 35, hade varit tillsammans med sin flickvän i två år när de upptäckte att de var gravida.

Då var Thomas 22 år och hade inga direkta tankar på att bli pappa, inte just då i alla

fall. Han var ”hyfsat oförberedd” som han uttrycker det, och hade inte hunnit skaffa sig några förväntningar på föräldraskapet.

– Vi hade väl en plan på att plugga klart och sedan skaffa barn. Men det var bara att gilla läget. Och det var verkligen en fantastisk tid! Vi hade Ivan mellan oss på en färfäll på nätterna eftersom vi ville ge honom så mycket närhet och

värme som möjligt. Jättemysigt – men svettigt...

Många fina minnen

Även Lasse Larsson, 64, och Victor Schmidt, 72, berättar att de aldrig riktigt hann reflektera över hur det var att få barn.

Deras förstfödda var också oplanerade – men efterlängta. De har många minnen från den första tiden som pappor.

– När vi fick Joanna 1985 bodde vi i en tvårummare. Jag

minns så väl hur hon brukade kika upp från sängen om mornarna för att titta efter mamma och pappa. Det är ett underbart minne, säger Victor.

Lasse var småbarnspappa på 1970- och början av 1980-talet, Victors barn kom 1985 och 1991 och Thomas har tre barn där det är sex år mellan varje. Minstingen Eskil är fem månader.

Under hela denna period har den nye, moderne mannen varit det ideal som män bör sträva efter att vara enligt Vi Föräldrar. Den moderna mannen är en riktig pappa som tar hand om barnen och gör alla de hushållssysslor som traditionellt sett tilldelats mamman genom tiderna.

Maktfullkomlige patriarken

Sociologiprofessorn Bäck-Wiklund konstaterar att olika fadersbilder har avlöst varan-

“Det kändes naturligt att Birgitta skulle sköta det mesta av skötseln i början”

VICTOR SCHMIDT

dra historiskt. Under lång tid var den maktfullkomlige patriarken dominerande. Han var inte helt igenom ond, utan stod som garant för den ontologiska

tryggheten genom att vidmakthålla vissa normer och värna om den materiella standarden.

Däremot var han inte speciellt intresserad av att umgås med sina barn.

Den frånvarande fadern

Patriarken är med ett undantag i 1978 års tidning frånvarande i Vi Föräldrar. Detta är kanske inte så konstigt med tanke på att tidningen fokuserar på hemmet och vardagslivet – en arena som patriarken förlorade kontroll över i det moderna samhället.

Patriarken ersattes av en frånvarande fader. Även om den nye mannen, som tar lika stort ansvar som sin fru för barn och hem, är idealet som hänger med hela perioden är

Papporna i Vi Föräldrar

PATRIARKEN

Patriarken är fadern som har makt i hemmet. Han styr och ställer med fru och barn, och vill ha middagen på bordet när han kommer hem på kvällen. För det är ju han som försörjer familjen.

FRÅNVARANDE PAPPAN

Den frånvarande fadern är frånvarande i förhållande till barnen och vardagslivet. Han har, till skillnad från mamman, ett eget liv som han prioriterar framför barn och hem.

DEN NYE MANNEN

Den nye, moderne mannen är idealet alla män bör sträva efter! Han har inte bara tid för sig själv - han tar också ansvar för barn och hem. Den nye mannen är engagerad och läser gärna godnattsagor.

den frånvarande pappan den fadersgestalt som oftast syns i tidningen på 1960- och 1970-talet, och till viss del även under 1980- och 1990-talet. Under denna tid kan man ana en ambition att få med pappan, men med essentialistiska idéer i grunden.

Under åren blir pappan mer och mer närvarande men det dröjer till slutet av 1990-talet innan han slutar vara ett avlägset ideal och vi får möta närvarande, moderna pappor av kött och blod (och utan att se dem översvallas av hyllningar för att de umgås med sina barn).

2004 får han en egen artikel i egenskap av förälder, inte pappa, där han uttalar sig om sin sons sovvanor.

Olika syn på uppdelningen

Att både mamman och pappan tar ansvar för barnen verkar ha varit självklart för

Victor, Thomas och Lasse. Men medan Thomas menar att pappan kan göra i stort sett allt som mamman kan göra när barnen är små vittnar Victor och Lasse om att en något anorlunda syn rådde på 1970-

“Det var inte helt lätt att övertala cheferna om att jag skulle vara föräldraledig”

LASSE LARSSON

och 1980-talet.

– Jag och min fru pratade egentligen aldrig om hur vi skulle dela på barn- och hushållssysslor, vi bara gjorde. Men det kändes naturligt att Birgitta skulle sköta det mesta

av skötseln i början, som att bada Joanna till exempel. Men när hon började jobba och jag fick ett större ansvar tyckte jag att det var helt fantastiskt, säger Victor.

Ville vara föräldraledig

När Lasse fick sitt andra barn 1975 hade pappor nyligen fått rätt till föräldraledighet. Och han var fast besluten att få sina tre månader.

– Men det var inte helt lätt att övertala cheferna om att jag skulle vara föräldraledig, berättar han. På den tiden var det ovanligt att inte mamman tog ut hela föräldraledigheten.

Thomas och hans sambo har delat helt lika på föräldraledigheten med alla de tre barnen. Han är övertygad om att det har påverkat deras förhållande till det bättre. Men att de har tagit lika stort ansvar för barnen har också väckt en del märkliga reaktioner.

– När jag var på BVC med Vanja för några år sedan var det en sjuksköterska som utbrast ”Nej men är det pappa som kommer!”. Då blir man ju bara så trött, säger han och suckar.

Han engagerar sig i Forum för feministiska föräldrar i Göteborg.

– Eskil är fem månader nu men vill knappt amma längre. Han tycker bättre om när jag ger honom ersättning i flaska. Det är verkligen häftigt att

kunna tillfredsställa sin bebis! Jag är övertygad om att man som pappa kan få en lika nära kontakt med sitt barn, det är inga problem.

Victor håller med om att det funkar bra att ge mat i flaska redan den första tiden.

– Jag minns att Birgitta hade svårt att amma när barnen var små och därför gick jag ofta upp i gryningen och gjorde välling. Det var hur mysigt som helst.

Framsteg i jämställdheten

På jämställdhetsområdet har det hänt en del sedan Vi Föräldrars start 1968, men förändringen i tidningen har inte kommit förrän på senare

”Jag läser Vi Föräldrar. Så klart!”

THOMAS JOHANSSON

år. Först i 2008 års tidning framställs det som naturligt att män tar ut föräldraledighet, och att pappor figurerar i alla de sammanhang som tidigare varit mammans uppgifter – hemmet, barnsysslorna och familjens vardagsliv. Och framför allt får pappan själv uttala sig i tidningen, utan att behöva bli indirekt citerad av mamman.

Visserligen gör tidningen vissa tappra försök att göra upp med jämställdhetsproblematiken redan tidigare men det blir

mest plumpt.

2004 publicerades till exempel en artikel där föräldrarna uppmanas att ta itu med det faktum att kvinnor gör mycket mer än män av hemarbetet. Men artikeln illustreras med en tecknad bild av en kvinna som är på gränsen till sammanbrott och en man som är rädd

och tydligt underkuvad kvinnan. Hon pekar ursinnigt på en dammtuss bakom elementet i ett annars skinande hem.

Tillbaka till papporna.

Läste ni Vi Föräldrar när ni var småbarnspappor?

– Nej, den verkade fånig tyckte jag, svarar Lasse utan att tveka.

Inte heller Victor läste den, men för Thomas har det varit självklart och de har prenumererat på den i omgångar.

– Jag läser den. Så klart! Men jag gillar inte att det är så många hela uppslag med prylar som skriker ut att ”det här är bra för ditt barn!”. Jag tycker det verkar vara mer sådant jämfört med för tolv år sedan när Ivan var liten. Men i dag riktar den sig mer till båda föräldrarna, förut var det mest

till mamman.

– Det kanske är förklaringen till att jag inte läste den, funderar Lasse. Jag skulle önska att de skrev lite mer om äldre barn. Det roliga börjar ju när de kan börja kommunicera och man hittar på roliga saker tillsammans, till exempel åker på cykelutflykter. När man precis har fått barn flyter det bara på, dagarna ser ungefär likadana ut.

Erika Hedman Bergström

Källor:

Bäck-Wiklund, Margareta m.fl. (2003) *Den dolda könsdiskursen - Mödrar, söner och frånvarande fäder*

Jarlbrow, Gunilla (2002) *Kön, makt och Politik*

Plantin, Lars (2001) *Mäns föräldraskap: Om mäns upplevelser och erfarenheter av faderskapet*

Mammor om myten om modern

INGER LINDVALL, HANNA DALSMAN OCH MARHRETHE KRABBE
ÄR ALLA MAMMOR MEN HAR DELVIS OLIKA UPPFATTNINGAR OM
FÖRÄLDRASKAPET.

När Inger Lindvall fick sitt första barn 1976 hade den delade föräldraförsäkringen funnits i två år. Ändå tog hon, liksom de flesta kvinnor vid den tiden, ut hela ledigheten för alla tre barnen. Hanna Dalsman fick barn i somras.

– Jag krävde att vi skulle dela på ansvaret. Jag ville ju inte skaffa barn ensam!

Inger och Hanna illustrerar den utveckling som skett i samhället under Vi Föräldrars utgivningstid, när det gäller den mest grundläggande orsaken till ojämställdhet i familjen: föräldraförsäkringen.

Trots dess avgörande påverkan för familjelivet många år framöver finns det nästan ingen diskussion om föräldraförsäkringen i Vi Föräldrar. Pappor uppmanas att vara hemma, men när det misslyck-

as rycker man liksom uppgivet på axlarna.

Margrethe Krabbe, som fick barn mellan 1977 och 1986 tycker att den mest värdefulla utvecklingen i föräldralivet

“Jag krävde att vi skulle dela på ansvaret. Jag ville ju inte skaffa barn själv!”

HANNA DALSMAN

sedan hon fick barn är kommunikationen.

– På min tid kunde man inte föreställa sig en diskussion

som den som ni hade, Hanna, där ni diskuterade hur ni ville ha det redan innan barnet kommit.

Inger håller med.
– Vi lät det nog bara komma. Man gjorde som man tänkte att det skulle vara, antar jag.

Även om ”den nye mannen” höjs till skyarna redan på 1970-talet i Vi Föräldrar så diskuterades vid den här tiden sällan jämställdhetsproblem i tidningen. Många mammor skrev desperata insändare om det tunga dubbelarbetet, men svaren fokuserade på tips och tricks, och kanske på att maken skulle bidra med ett handtag ibland.

Margrethe är inte helt nöjd när hon pratar om uppdelningen hemma:

– Jag tog ut nästan hela föräldraledigheten och gick ner till deltid när vi fick fjärde barnet. Hans jobb ansågs viktigare än mitt, trots att vi båda är läkare. Att göra tvärtom fanns inte på kartan. Något tid för föreningsengagemang eller andra kvällsaktiviteter hade jag inte på säkert 15 år. De kvinnor jag känner som verkligen gjort karriär och samtidigt haft barn, de har haft det riktigt tufft.

– Ja, de går nog att räkna på ena handens fingrar! fyller Inger i. Men jag var med i flera föreningar och var borta minst en kväll i veckan. Det tror jag var bra både för mig och mina barn – att veta att jag kunde vara iväg och den att nybakade sockerkakan lika gärna kunde

vara till mitt möte och inte till dem.

Viktigt med egen tid

Aktuell forskning visar att även kvinnor som heltidsarbetar tar större ansvar än sin

“Hans jobb ansågs viktigare än mitt, trots att vi båda är läkare”

MARGRETHE KRABBE

man hemma. Och medan männen är iväg på sin fritid är kvinnorna oftare hemma och finns till hands för familjen, även när hon har egen

tid. Män har i genomsnitt mer egen tid än kvinnor.

Hanna har under hela hösten haft med sig sin Bill till skolan för att kunna fortsätta sin utbildning. Han är fortfarande liten och stör sällan, men att vilja något mer än att leva i avskild symbios med barnet har visat sig provocerande.

– Rektorn har sagt att jag måste sluta ha med honom. De har inga riktiga argument egentligen, jag hade ju aldrig haft med Bill om han störde, eller inte mår bra av det!

Hanna säger att hon förmodligen inte kommer att ha med honom nästa termin eftersom han är större då och kommer få tråkigt. Men hon önskar att det fått vara hennes eget beslut.

– Det känns jobbigt att folk ser mig som en dålig mamma bara för att jag vill hinna plugga och inte bara vara hemma med Bill.

Myten om modern

Medan papparollen i Vi Föräldrar varit flexibel och präglats av frivillighet, har mammarollen varit konstant. Vilken mamma det än är som visas upp – rik, fattig, ung, medelålders – så ska hon leva upp till idealet om den goda och uppoffrande modern. Även om den uppoffrande delen försvagas på 2000-talet, så förväntas mamman än idag alltid sätta barnet främst, enligt Vi Föräldrar. Samma mönster hittade medievetaren Gullan Sköld i tidningen Året Runt 1998.

Trött på föräldratidningar

Myten om den goda modern innebär föreställningar om att kvinnan har en medfödd moderskärlek och att moderskapet är kvinnans primära syfte i livet. Denna myt används i reklam, tv-serier och, som

JUDITHS undersökning visar, i Vi Föräldrar. Kanske är det därmed inte så konstigt att Hanna stött på patrull när hon försökt utmana det idealet. Själv läser hon inte föräldratidningar för tillfället.

– Jag tror jag är lite mätt på sådana tidningar faktiskt. Jag fick en prenumeration på tidningen Mama, och det var ganska tröttsamt att läsa om

“Varje gång man gick bort till någon så tog man med sig mat och en packe kläder”

INGER LINDVALL

att jag borde ta 95% av ansvaret för barnet, säger Hanna.

Margrethe reagerar:

– Står det så?

– Nej, inte precis, men det är så det känns när man läser den tidningen. Och så var det tröttsamt att man förväntades vilja köpa så mycket hela tiden.

Mammarollen i Vi Föräldrar

DEN GODA OCH UPPOFFRANDE MODERN

Den goda och uppoffrande modern är den klart dominerande mammaskildringen i tidningen. Hon sätter barnen främst i alla lägen och har ingenting emot att dra hela lasset själv. Dessutom fixar hon allt som hör vardagen till - att hålla hemmet, barnen och mannen i propert skick är hennes kall i livet. Och hon har ingenting emot det. Tvärtom! Dessutom älskar hon allt som har med traditioner och familjeangelägenheter att göra.

Lånade saker av varandra

Margrethe minns budgetlivet de första åren med barnfamilj.

– Vi skulle helt enkelt inte haft råd med några charterresor eller dyra kläder. Man lånade av varandra.

Inger håller med.

– Varje gång man gick bort till någon så tog man med sig mat och en packe kläder – passar det här era barn nu? Kollektivkänslan från studenttiden satt kvar.

Inger tror att tidningen var annorlunda på hennes tid.

– Jag läste Vi Föräldrar med glädje, berättar hon. Det fanns många bra artiklar som ibland fick en att lyfta blicken. Den var både skön att läsa, lite glamour, och samtidigt så rejäl att man kunde känna sig lite nyttig när man läste den. Visst fanns det en del prylar i tidningen, men den gav ett så robust intryck så det kändes inte som att man var tvungen att köpa dem precis.

Mamman är norm

Kvinnan har alltid hyllats i Vi Föräldrar som den sammanlänkande kraften i familjen.

Hennes härdighet när det gäller hushållssysslor och barn, men också kunskaper i andra frågor, har lyfts fram genom åren. Medan resten av samhället håller mannen som norm framstår det i Vi Föräldrar som att det är männen som ska ta efter kvinnorna genom att bli mjukare och ha en närmare kontakt med barnen.

Vill se ”vanliga” förebilder

Margrethe har läst tidningen då och då, och haft den i väntrummet på jobbet. Som barnläkare träffar hon många föräldrar som så höga förväntningar att när något går fel så rasar hela deras värld.

– De inser inte att man faktiskt måste stanna upp lite när man skaffat barn, det går inte att ha proppfyllda agendor. Vissa föräldrar ser barnen som sina accessoarer, konstaterar hon. Margrethe tycker att Vi Föräldrar är bra på att sätta in bromsen när idealen blir för höga.

– Jag gillar framför allt föräldracoachen Jesper Juul i tidningen. Föräldrar och Barn slutade vi med att ha i väntrummet på avdelningen för att den var så väldigt glamourös och inte hade några riktiga människor. Det fanns inga vanliga, bra förebilder, som jag tycker det gör i Vi Föräldrar.

Vad tycker ni om stereotypen ”den goda och uppoffrande modern”?

forts. >>>

Tema: Myten om familjen i Vi Föräldrar

– Jag har nog varit en sådan mamma på många sätt, säger Inger. I alla fall när det handlar om att sätta familjen främst – den är prio ett. Men jag ser ju också mina egna vinster i det, säger Inger som är mellanstadie lärare och till viss del kan använda erfarenheterna hemifrån i yrkeslivet.

Passar barnbarnen istället

– Nu när vi fått barnbarn och jag ser hur svårt min sons familj har att få ihop vardagen med sina karriärer så är jag på honom om att han ska lägga jobbet åt sidan och vara hemma med barnen. Jag tror

att min man, som fått rycka in mycket som barnpassare under flera år nu, inser hur mycket han missade genom att inte

”Vissa föräldrar ser barnen som sina accessoarier”

MARGRETHE KRABBE

vara hemma.

Hanna känner sig obekvämt med att den goda, uppoffrande modern anses vara den vikti-

gaste rollen för kvinnan.

– Jag önskar att man inte behövde rangordna, säger Hanna. Att man kan kombinera olika saker som är viktiga för en. Jag vill att folk ska tycka att jag kan vara en bra mamma även om jag vill göra andra saker också. I medievärlden förekommer väl min typ av mammoroll ibland, men det framställs som något annorlunda. Jag önskar att den ”normala” mammorollen rymde flera olika varianter.

Amanda Duregård

Källor:

Bäck-Wiklund, Margareta m. fl. (1997) *Det moderna föräldraskapet*

Richardson, Diane m. fl. (1997) *Introducing Women's Studies*
Sköld, Gullan (1998)

Från moder till samhällsvarelse

Stern, Daniel (1999)

En mor blir till

”Det hävdas ibland att kvinnors förvärvsarbete är ett problem då hon inte kan ta hand om barnen i samma utsträckning (bindningsteorin) men forskning visar att barn till kvinnor som arbetar mår lika bra som barn till mammor som inte arbetar. Vad som spelar roll är hur tillfreds mamman är med sig själv.”

Bäck-Wiklund och Bergsten *Det moderna föräldraskapet - en studie av familj och kön i förändring*, s. 64

”Familia (lat., bildning till fa'mulus 'tjänare'), ”hushåll”, utgjorde i det antika Rom en juridisk/ekonomisk enhet bestående av den fasta egendom och de personer (hustru, barn, slavar, klienter) som lydde under husfadern, pater familias.

Ordet betecknar ibland en persons samlade förmögenhet, ibland hans slavar; familia Caesaris var under kejsartiden benämningen på de formellt i kejsarens ägo varande statsslavarna.

Det kunde också användas om en särskild släktgren - de medlemmar av en gens* som bar samma tillnamn (cognomen); däremot aldrig om vad vi i dag menar med ”familj”. ”

Källa:
www.ne.se

*) Gens var romarnas motsvarighet till klan, fast av patrilineär art vilket innebär att endast fäder och söner räknades in.

Mamma, mamma, barn

– Vad är en kärnfamilj egentligen? Vi var två vuxna som bodde med vårt barn, det är i mina ögon precis vad en kärnfamilj är. Allt var på samma sätt, år in och år ut. Men det är väl det att vi är två mammor då. Och Kristin är ju styvmamma åt Johan, så där skiljer vi oss kanske från kärnfamiljsnormen, säger Jessika Berglund.

Jessika Berglund har krupt upp i en stor fåtölj i ett av husets många krypin. När paret flyttade hit till det fina gamla huset vid Rådasjön fick sonen Johan flytta hemifrån. Han hade fyllt 20 och det fanns bara ett sovrum.

Jessika skilde sig med Johans pappa tidigt, och Johan var bara ett och ett halvt år när han och Jessika flyttade ihop med Kristin.

– Jag funderade aldrig över några alternativ. Det ingick i paketet helt enkelt, säger Kristin Andreasson, som kommit med kaffe från köket. Paret konstaterar att det nog tog ett tag för Kristin att komma in i rollen som förälder.

– Jag hade ju några års försprång. Hon bara kastades in i allt. Och jag har även senare varit den som fixat mest kring Johan. Sett till att vi ätit på

regelbundna tider, haft kontakt med dagis och allt sånt.

Läste ni Vi Föräldrar då?

– Jag läste den under flera års tid på 1980-talet, berättar Jessika. Jag har faktiskt läst den ibland senare också. Jessika erkänner att hon ofta irriterade sig på tidningen.

– Ändå läste jag den. Det fanns ju ingen annan. Jag tyckte att det var så hemskt att de som var med inne i tid-

ningen var 30-åriga, lyckade familjer bosatta i villor, medan insändarsidorna var fulla med brev från unga mammor som hade det tufft. Det skilde sig för mycket. Jag som var 21 när jag fick Johan såg aldrig några texter om föräldrar i min ålder. Men en hel del var förstas intressant att läsa. Barn är ju barn och föräldrar är föräldrar. Jag läste om barnets första steg, sömn, och sånt som berör alla föräldrar.

Var det något problem att inte homosexuella par med barn syntes i tidningen?

– Ja, det är klart! Visst kan jag läsa även om de andra famil-

jerna, men jag tror att det är viktigt att så många som möjligt får rymmas inom det som man stämplar som " normalt", säger Jessika. Det är viktigt för

“Vi trodde att vi skulle möta mer fördomar för att vi var två mammor”

KRISTIN ANDREASSON

barnen att uppleva att ens familj är normal, oavsett hur den är sammansatt. Därför borde man ha med homosexuella föräldrar ibland i vanliga artiklar,

om sömn eller matvanor eller så. Att någon är med utan att det är för att tala om hur det är att vara gay. Det händer i media då och då, och då blir man ju himla glad!

Jessica berättar om ett exempel med en homosexuell man som i ett radioprogram en gång fick frågan vad som var det jobbigaste med att vara homosexuell förälder. Han svarade utan tvekan: Öroninflammationerna!

– Egentligen är det ju så att om man aldrig har med den sortens föräldrar i de vanliga reportagen, så har man aktivt valt bort dem. Det är inte

NÄR JESSIKA BERGLUND PRECIS HADE BLIVIT MAMMA TRÄFFADE HON DEN STORA KÄRLEKEN KRISTIN ANDERSSON.

svårt att hitta regnbågsfamiljer idag, bara journalisten går lite utanför sitt egna kontaktnät. Vi finns ju där.

Kände ni några krav på hur man bör vara som förälder?

– Vi trodde att vi skulle möta mer fördomar för att vi var två mammor, berättar Kristin. Det var i princip aldrig några problem i vårt bostadsområde, även bland jättereligiosa och invandrare. Och på dagis skötte de det jättebra. Man inbillar sig att människor i ens omgivning inte ska förstå, men de är ju vanligt folk. Det var inga konstigheter.

– Vi försökte faktiskt smyga med det lite i början, jag tror vi var rädda att Johan skulle känna sig annorlunda, berättar Jessika.

– Men vänner och grannar visst förstås, fyller Kristin i. Det var de som vi frågade om råd när vi undrade något om Johan.

Idag funderar de på om de egentligen lyckades lura så många. Snart insåg de också att just eftersom Johan skulle uppleva sig annorlunda så var det extra viktigt att hans

FAMILJEN

Jessika Berglund, 45 år, författare, och Kristin Andreasson, 46 år, biolog
Bor: I Helenedal, mellan Göteborg och Mölnlycke
Barn: "Johan" (fingerat namn), född 1985

föräldrar inte förstärkte den känslan. De sociala kontakterna gick bra. De enda som gav den lilla familjen problem på grund av dess sammansättning var myndigheterna. När Jessika sökte bostadsbidrag

“Det är ju helt sjukt att alla andra accepterar en, men myndigheterna inte gör det”

JESSIKA BERGLUND

för dem så nekades paret att söka gemensamt bidrag, eftersom det bara var heterosexuella par som kunde göra det. Istället fick Jessika söka som ensamstående – och få avdrag på bidraget för att hon hade en "inneboende".

– Enligt reglerna kunde vi inte vara tillsammans! Det är ju helt sjukt att alla andra accepterar en, men myndigheterna inte gör det. Vi överklagade beslutet och jobbade ganska länge med det där, men det gick inte.

I Vi Föräldrar finns många exempel på hur man ska vara som förälder.

– På många sätt så tycker jag att föräldrar har stort ansvar för sina barn – har man skaffat ungar har man fanimej ansvar att ta hand om dem, säger Jessika. Det handlar väl om

att se till att ha en inkomst, ge dem mat, hålla deras tempo och sådana saker. Eftersom vi låg i vårdnadstvist med Johans pappa då försökte vi också var duktiga på att vara ute mycket, läsa sagor, få det lugnt.

Jag insåg då att jag var mycket mer medelklass än jag hade trott, jag kände precis sådana krav kring föräldraskap som jag trodde jag befunnit mig långt ifrån, säger hon och skrattar.

Både huset vi befinner oss i, och Jessika och Kristins kläder och frisyrier utstrålar 70-talsidealism och gröna vågen. Att hitta sina egna vägar verkar viktigt för paret, i alla fall om man ser till hur de inrett sitt hem. Men visst kan ens klassbakgrund lysa igenom när det blir dags att själv skaffa barn och bilda familj.

Vad tycker Johan om att ha två mammor?

– Det kan vi ju förstås inte vara säkra på, men han presenterar oss i alla fall som sina föräldrar. Även om han kallar mig för mamma och Kristin för Kristin.

Vad hade ni för förebilder i ert föräldraskap?

– Jag har alltid tänkt att jag skulle vara en sån farsa som min, det är nog min största förebild, säger Jessika utan att korrigera genus.

Amanda Duregård

Fotnot: Johan heter egentligen något annat.

Den heliga familjen

Mamma, pappa, två-tre barn. Det är den absolut vanligast förekommande familjen i Vi Föräldrar. Varken ensamstående mammor, styvpappor eller regnbågsfamiljer hotar kärnfamiljen dominerande ställning.

Kärnfamiljen, det vill säga en mamma och en pappa med ett antal biologiska eller adopterade barn, är tydlig norm i samtliga studerade nummer av Vi Föräldrar. Att det handlar om en kärnfamilj är ofta underförstått; om det inte hade varit för bilden på den leende lyckliga familjen och en bildtext med familjemedlemmarnas namn och ålder hade det inte varit självklart att "vi:et" i texten betydde mamma, pappa, barn.

Kärnfamiljen som exempel

Det är nämligen sällan pappan och barnen får uttala sig, åtminstone under de två första decennierna. I stället för mamman hela familjens talan. Kärnfamiljen är aldrig med i egenkap av att vara just kärnfamilj utan får illustrera exempel för såväl matvanor som jämställdhetsproblem.

Begreppet familj är egentligen ett vitt begrepp som har förändrats över tid och ser olika ut mellan olika kulturer och samhällen. Att definiera släktskap med biologiska band är inte det enda sättet; enligt sociologiprofessorn Diane Richardson är det lika naturligt med andra former av släktskap. Att vi idag överallt ser styvfamiljer, plastpappor och extrasyskon gör biologiskt

”Det var synd om den ensamstående mamman, åtminstone om hon hade blivit lämnad av sin man”

släktskap allt mindre intressant. Ändå fortsätter idén om den "riktiga" familjen i västlandet att vara en heterosexuell familj med biologiska barn. Homosexuella, ensamstående med flera som har barn kan enligt denna föreställning bara leva i "låtsasfamiljer".

Ensamstående extra utsatta
Både Yvonne Berlin-

Lindström, före detta chefredaktör på Vi Föräldrar, och nuvarande chefredaktören Helena Rönneberg håller med om bilden att kärnfamiljen var, och fortfarande är, norm i tidningen. De menar att förklaringen är att det faktiskt är vanligast att leva i en kärnfamilj, även i dag.

– Men vi hade med en del enfamiljsföräldrar på min tid, berättar Yvonne Berlin-Lindström. Vi tyckte det var viktigt eftersom de om några behöver hjälp och stöd i föräldraskapet.

Ensamstående mamman

Ja, den ensamstående föräldern – eller rättare sagt mamman – finns med sedan starten. I slutet av 1960- och början på 1970-talet framställdes skilsmässor som någonting väldigt problematiskt. Det var synd om den ensamstående mamman, åtminstone om hon hade blivit lämnad av sin man.

Men sedan i slutet av 1970-talet anses det inte längre vara konstigt att vara ensamstående

mamma, även om det bästa alternativet fortfarande anses vara att leva tillsammans med en man.

2000-talet är den period då de flesta familjekonstellationer ses som mer eller mindre normala, men det dröjer ända till 2008 i

de nummer vi undersökt innan kärnfamiljen för första gången ifrågasätts. I en artikel som handlar om konsten att be om hjälp tycker coachen Sören Holm att man ska överväga att flytta ihop med andra familjer och bilda en storfamilj när kärnfamiljlivet blir för inrutat och stressigt. I direkt anslutning finns en gestaltande artikel om en ensamstående mamma, hennes barn och det kollektiva hus de flyttat in i.

Homosexuella föräldrar

En typ av föräldrasammansättning som sällan skildras i Vi Föräldrar är homosexuella föräldrar. Trots att de alltid funnits lyser de med sin frånvaro i tidningen. 2003 blev det tillåtet för homosexuella par som ingått partnerskap att adoptera barn och sedan 2005 kan lesbiska kvinnor insemi-

FYRA "VANLIGA" FAMILJER (KÄRNFAMILJER) PRATAR OM HUR DET ÄR ATT HA EN ETTÅRING, VI FÖRÄLDRAR 2004.

”Homosexualitet är i hög grad närvarande just i kraft av sin frånvaro”

Ändå finns i undersökningen inte en enda artikel med ett homosexuellt föräldrapar. Inte heller frågor som kan vara extra angelägna för dessa familjer tar upp någon nämnvärd plats i tidningen. Den danske sociologen Henning Beck skriver om fenomenet ”frånvarande homosexualitet” och visar på hur homosexualitet i hög grad är närvarande just i kraft av sin frånvaro. Det vill säga, det heterosexuella idealet blir norm och det som är värt att skrivas om. Föräldrar med annan sexuell läggning än den heterosexuella utestängs från debatten. Därmed säger Vi Föräldrars val att inte skildra homosexuella föräldrar

men Henning Beck skriver om fenomenet ”frånvarande homosexualitet” och visar på hur homosexualitet i hög grad är närvarande just i kraft av sin frånvaro. Det vill säga, det heterosexuella idealet blir norm och det som är värt att skrivas om. Föräldrar med annan sexuell läggning än den heterosexuella utestängs från debatten. Därmed säger Vi Föräldrars val att inte skildra homosexuella föräldrar

något om tidningens inställning till denna grupp av föräldrar. Martin Andreasson har i en skrift från folkhälsoinstitutet redogjort för hur media skildrade homosexu-

ella i början på 1990-talet. Han menar att att media antingen skildrar homosexuella föräldrar som i första hand *homosexuella*, det vill säga avvikare, eller som *föräldrar*, det vill säga som vilka föräldrar som helst. Och att perspektivvalet får en avgörande effekt på vilken bild läsaren får av homosexuella föräldrar.

Erika Hedman Bergström

Källor:

RFSL - Riksförbundet för sexuell likabehandling, www.rfsl.se

Beck, Henning i Bäck-Wiklund m.fl. (1997) *Den dolda könsdiskursen - Om mödrar, söner och frånvarande fäder*

Diane Richardson m. fl. (1997) *Introducing Women's Studies*
Andreasson, Martin (1996) *Öppenhet och motstånd*

De lärde sig svenska könsroller i tidningen

Det är en ovanligt lugn dag på Öppna Förskolan i Hammarkullen. Vi blir insläppta till det stora lekrummet, för att med hjälp av några föräldrar reda ut vad man som invandrare saknar i föräldratidningarna.

Farzana Akther är 31 år har tre barn. Första barnet kom när hon var ganska nyinflyttad i Sverige för fem år sedan. Hon kommer ursprungligen från Bangladesh.

Dottern Munifa Nur Ahmed är tre månader gammal, och tittar med stora ögon på leksakerna och människorna omkring sig.

Bra med råd och tips

– Jag har tittat i Vi Föräldrar då och då, när jag varit här till exempel. När jag fick mitt första barn visste jag väldigt lite om hur det är att vara förälder, och om Sverige. Jag hade inga släktingar här och få vänner så jag hade ingen att fråga, berättar hon.

Hon tog hjälp av barnsköterskorna på BVC och läste en del böcker. Och föräldratidningarna har gett kompletterande information, tycker hon:

– Där får man råd om hur

FARZANA AKTHER OCH HALIMA MOHAMMED EFTERLYSER FLER INVANDRARE I FÖRÄLDRTIDNINGARNA

man är förälder i Sverige. Som att veta hur man klär barn i det svenska klimatet – jag ser ofta föräldrar från Bangladesh

som klär sina barn för varmt eller för kallt. För mig har tipsen om kläder i Vi Föräldrar varit användbara. Och nu kan

ju jag lära upp mina landsmän själv också! säger Farzana och skrattar.

Att läsa mer om andra invandrare i tidningen, och se råd som är anpassade till nykomna svenskar, är något Farzana önskar sig.

– Jag skulle ju känna igen mig mer i tidningen om det var till exempel en mamma från Bangladesh med sitt barn, som intervjuades.

Hennes ord stämmer väl överens med den teori inom medievetskap som kallas framing. Om man som läsare känner igen sig i texten har man mycket lättare för att ta till sig budskapet.

Få invandrare i tidningen

JUDITHS undersökning visar att invandrare var i princip osynliga i Vi Föräldrar ända fram till slutet av 1990-talet, med några få undantag.

Då får invandraren vara med i egenskap av ”den andre” och berätta om seder och vanor i sin kultur, eller berätta om alla försök att vara så ”svenska” som möjligt (fira jul trots att man är muslimer, till exempel).

Först de senaste åren har personer med invandrarbakgrund syns i tidningen utan att etniciteten kommenterats.

Annorlunda med stor familj

Med på golvet mitt i Öppna Förskolans stora lektrum är också Shakur, 8 månader, och hans mamma Halimo Moham-

FARZANA AKTHER MED DOTTERN MUNIFA NUR AHMED GÅR GÄRNA TILL ÖPPNA FÖRSKOLAN FÖR ATT FÅ RÅD AV OCH UMGÅS MED ANDRA FÖRÄLDRAR

med. Även hon efterfrågar råd som passar andra än den svenska kärnfamiljen.

– Jag har fött sex barn på tolv år. Det är mycket i vardagslivet som är annorlunda när man har en stor familj. Men många råd i tidningen är väldigt bra. Jag tycker att synen på barnen är mycket bättre här än i So-

malia, som jag kommer ifrån. Där är man strängare mot barnen. I föräldratidningarna får man råd om att ha tålmod till exempel. Det tycker jag är bra.

Att få råd om det svenska samhällets speciella normer har både hon och Farzana sett som användbart. Farzana berättar om ett särskilt tillfälle:

– I Bangladesh har barnen alla olika färger på kläderna, så när jag fick mitt första barn köpte vi en blå vagn. Det var en flicka, och snart förstod jag att i Sverige så gör man skillnad på flickor och pojkars kläder och tillbehör – flickor ska ha rosa och pojkar blått.

– Det blev lite knasigt, säger

hon och skrattar.

I Vi Föräldrar kan hon läsa om sådana och andra svenska normer och anpassa sig efter det.

“Det är mycket i vardagslivet som är annorlunda när man har en stor familj”

HALIMO MOHAMMED

Tidningens rapportering om invandrare har förändrats i takt med att andelen nya svenskar blivit större och integrationen bättre.

Behovet av intersektionalitet

Medieforskaren Gunilla Jarlbro understryker i sin bok *Medier, Genus och Makt* att ett demokratiskt samhälle kräver en mångfald av personer som syns i media – både klasser, etniciteter och kön.

Enligt en rapport från Homo har dock amerikansk feministisk forskning sedan länge ett intersektionalistiskt perspektiv, där man alltså tar hänsyn även till sådant som klass och etnicitet, medan denna tradition är dåligt utvecklad i Sverige.

Eftersom dessa aspekter underordnas i forskning i Sverige så riskerar vi att stöta på nya problem så fort jämställdhets-

klyftan börjar minska.

Invandrarkvinnan som offer

När invandrarkvinnor är med i media skildras de ofta som offer, förtryckta både av patriarkat och religion. För att lösa den schabloniseringen krävs kontextförståelse.

Lilla Shakur griper efter min penna och försöker smaka på anteckningsblocket. Hans mamma ger honom en plastleksak ur Öppna Förskolans stora leklåda.

Farzana byter grepp om sin lilla Munifa och säger att hon håller med Halimo om att synen på föräldraskap och barn är bättre i Sverige än i hennes hemland. Varken Somalia eller Bangladesh har föräldratidningar som Vi Föräldrar.

– Man frågar sina föräldrar, och andra släktingar istället, om man har problem med barnen, säger Halimo.

– Men det är inte alltid de har de bästa svaren, fyller Farzana i och lyfter upp lilla Munifa i famnen.

Erika Hedman Bergström

Fotnot: På sidan 28 kan du läsa Vi Föräldrars chefredaktör Helena Rönnbergs tankar kring etnisk mångfald i tidningen, och på sidan 36 intervjuas Gunilla Jarlbro om sin forskning.

Källor:

Gunilla Jarlbro (2006) *Medier, Genus och Makt* www.vxu.se *Invandrare och tidningstext*

”Barnet är en del av föräldrarnas image”

En vinteroverall för 3000 kronor. Ett enkel spjålsång för femtonhundra spänn. Ett gosdjur för ett antal hundralappar.

– Vi går långt för att vara som alla andra när det gäller konsumtion till våra barn, säger medieforskaren Barbro Johansson.

I varje nummer av Vi Föräldrar finns ett stort antal sidor som bygger på konsumtion. De tidiga åren blandar upp detta material med ”gör det själv”-sidor och konsumenttester. Sådan inslag finns även i dagens Vi Föräldrar ibland, men har gett allt mer plats åt okommenterad publicering av prylar, med tillhörande prisuppgift.

Prylar bekräftar föräldraroll

– Till skillnad från annonserna blir läsaren här presenterad innehållet från en auktoritet. Ibland har de ju även med barnpsykologer eller andra experter i en tillhörande artikel. Jag tror att det här påverkar oss mer effektivt, säger Barbro Johansson, professor på centrum för konsumtionsforskning på Göteborgs Universitetet.

Hon säger att det traditionellt sett är mamman som varit ansvarig för inköp till

barnen. Undersökningar visar att även om man delar adress så har inte föräldrarna alltid samma levnadsstandard.

Pengafälla för kvinnor

Eftersom män oftast tjänar mer än kvinnor har de också större makt att bestämma hur pengarna i familjen ska fördelas. Män och barn har fickpengar – kvinnor har hushållspengar, har man uttryckt det.

FÖRÄLDRAR GÖR MYCKET FÖR ATT DERAS BARN SKA PASSA IN, MENAR BARBRO JOHANSSON

Kvinnor spenderar sällan pengar på sig själva, till skillnad från män. Forskningen på centrum för konsumtionsforskning visar att konsumtionen kring barnen ibland är ett sätt för kvinnor att bekräfta sin föräldraroll.

– Föräldrar visar sin identitet

genom sin bebis, det handlar om att uttrycka sig själv, förklarar Barbro Johansson. Man presenterar medvetet en stil och barnet blir en del av den. Så har det alltid varit, bara att det tar sig olika uttryck över tid.

Men sakerna är ju ofta så dyra! Vad gör man om man helt enkelt inte har råd?

– Vi vill leva upp till ideal som finns i samhället och vara som andra. Sedan finns det ju faktiskt många som har råd. Jag kan tänka mig att Vi Föräldrars läsare är lite mer välbeställda än genomsnittet. Och så vill man ju förstås vara en bra förälder. Om man läser om säkerhetsgrejer som skyddar barnet så skaffar man det för säkerhets skull.

Men andra saker, som inte har med säkerhet och sådant att göra?

– Man jämför sig ju med dem som bor i närheten, i samma land, stad eller stadsdel. På barnkalas till exempel blir det så tydligt vilka som ger fina presenter och så. Det har visat sig att föräldrar gör väldigt mycket för att barnen inte ska sticka ut. Man prioriterar så att

PÅ 1970-TALET TIPSADES OM OBLYGGA KROPPSPUSSEL, KNIVAR OCH POLITISKT KORREKTA DOCKOR, VI FÖRÄLDRAR 1974

FINAST PÅ FESTEN BLIR DITT BARN ENLIGT VI FÖRÄLDRAR I EN PONCHO FÖR 890 KRONOR, VI FÖRÄLDRAR 2004

barnen inte riskerar att bli mobbade. Därför finns det en logik i att man köper märkeskläder till barnen trots att man lever på

”Man kanske ser till att vara bortrest just när kompiserna har kalas”

BARBRO JOHANSSON,
KONSUMTIONSFORSKARE

socialbidrag – man vill inte att barnen ska fara illa.

VAD SÄGS OM ETT "GUNGFÅR" FÖR 1195 KRONOR? VI FÖRÄLDRAR 2008

EN OVERALL FÖR 3000 KRONOR, VI FÖRÄLDRAR 2008

Barbro Johansson berättar också att det såklart finns en gräns för hur mycket en familj med dålig ekonomi kan lägga på barnens prylar.

– Om man inte har råd att köpa en så dyr present som det förväntas, så kanske man ser till att vara bortrest just när kompiserna har kalas.

Genom att tala om ”familjen” som om den bara hade en form tenderar att låsa fast begreppet till att handla om heterosexuella medelklassfamiljer. Genom att återskapa den idén med hjälp av höga krav på

kostsamma barnkalas och dyra bebisleksaker riskerar tidningarna att befästa den, menar medieteorin om framing.

Feministisk medieforskning visar också att det aldrig kommer att gå att lösa kvinnorna ur sina mångfacetterade förtryck om vi inte lyckas se alla aspekter av problemet.

Amanda Duregård

Källor:
Bäck-Wiklund, Margareta m.fl. (2003) *Den dolda könsdiskursen*
Richardson, Diane m. fl. (1997) *Introducing Women's Studies*

”Vi har en liten kärnfamiljstendens i tidningen”

Fler pappor! Det var Helena Rönnbergs ambition när hon blev chefredaktör för Vi Föräldrar 2001.

En tydlig förändring går att se, men fortfarande har mamman oftast huvudrollen i texterna, och ovanligare familjekonstellationer är frånvarande. Hur blev det så här?

– Vi har en liten kärnfamiljstendens i tidningen, erkänner Helena Rönnberg när vi ringer upp henne för att presentera våra resultat. Men det är ju så att 91 procent av våra läsare lever i kärnfamiljer. De har så små barn att de inte ”hunnit” skilja sig ännu.

Vi Föräldrars policy är att

”läsaren ska få möta vanliga familjer i vanliga och ovanliga situationer.” Samtidigt betonar Helena Rönnberg att det intressanta är att nå en målgrupp och läsarna ska kunna identifiera sig med personerna i artiklarna.

Vi Föräldrars målgrupp skiljer sig något från den ”vanliga” svenska familj som man vill skildra; 42 procent av läsarna har mer än två års högskoleutbildning och 56 procent bor i villa.

– Visst finns det fortfarande saker som vi skulle behöva bli bättre på. Ibland hör läsare av sig och vill ha mer av ett visst

innehåll. Adoptivföräldrar är till exempel en sådan grupp - de vill ha fler adoptivföräldrar i tidningen. Det kan jag förstå,

”Hittills har vi haft något eller några homosexuella par per år”

HELENA RÖNNBERG,
CHEFREDAKTÖR FÖR
VI FÖRÄLDRAR

samtidigt menar jag att materialet är allmängiltigt och ska kunna tilltala alla slags föräldrar, oavsett om det är en adoptivfamilj, regnbågsfamilj eller invandrare.

Familjen i Vi Föräldrar är alltså en familj med heterosexuella föräldrar, trots att det finns många föräldrar i samhället som idag lever i homosexuella parrelationer.

Helena Rönnberg har ingen bra förklaring till varför de är en underrepresenterad grupp, men säger att det är viktigt att även homosexuella föräldrar ska kunna identifiera sig med

innehållet i tidningen.

Hennes ambition är att i större utsträckning ha med homosexuella föräldrar som får uttala sig i vilka frågor som helst. De få gånger de figurerar i artiklarna får de ofta berätta om hur det är att leva som just homosexuella föräldrar.

– Som det sett ut hittills har vi haft med något eller några homosexuella par per år och frågat hur de upplever sitt föräldraskap. Det har en tendens att bli lite mycket samma typ av frågor, väldigt inriktat på just deras sexuella läggning.

Onormalt är spännande

Hennes förhoppning är att tidningen ska bli bättre på att ha med till exempel två mammor utan att det är en fråga som handlar om att de är lesbiska. Enligt Helena Rönnberg är det en utmaning, men hon är också kluven:

– Samtidigt är det ju intressant att läsa om familjer som lever på ett annorlunda sätt än normen, fortsätter hon.

Den krassa verkligheten är, att så fort man pekar ut en regnbågsfamilj som ”annorlunda” så förstärker det utanförskapet, oavsett hur många sådana familjer Helena Rönnberg har med i tidningen.

Mamman får huvudrollen

JUDITH:s studie visar också att mamman i artikeln ofta har huvudrollen i familjen. Det tar sig uttryck dels genom att

hon är den som har det övergripande ansvaret för barnen, hemmet och familjen, och dels genom att hon talar för hela familjen.

Hon uttalar sig ofta i termer av ”vi”, underförstått ”vi i familjen”. Helena Rönnberg förklarar övervikten av mammor med att det är lättare att få dem att ställa upp på inter-

”Det får du fråga männen!”

HELENA RÖNNBERGS SVAR PÅ
FRÅGAN OM VARFÖR SÅ FÅ MÅN
LÄSER VI FÖRÄLDRAR

vjuer.

– Många av våra reportage bygger på att någon hör av sig till tidningen och har en historia att berätta. Det har hela tiden varit väldigt mycket fler kvinnor än män. Så det är lättare att hitta mammor och

innebär lite mer jobb att få tag på pappor och få dem att ställa upp. Men pappor har verkligen blivit bättre på att höra av sig till oss. Nu händer det till och med att de skickar gulliga kort på sina barn och sådant.

Fler pappor 2008

Och visst har det hänt saker de senaste åren. Även om skribenterna fortfarande är kvinnor, så syns allt fler pappor i tidningen. Bara mellan 2004 och 2008 är det en markant ökning av artiklar där pappan förekommer i egenskap av förälder, inte ”duktig pappa”, och där han har huvudrollen i texten.

Det tror Helena Rönnberg beror på att hon tog krafttag mot vad hon kallar ”mammigheten” när hon kom till tidningen för åtta år sedan. Men trots den förbättrade papparepresentationen är fortfarande huvuddelen av läsarna, närmare

forts. >>>

VÅRA VIKTIGASTE RESULTAT I UNDERSÖKNINGEN AV VI FÖRÄLDRAR

1. Kärnfamiljen är norm
2. Mamman är den samlande punkten i familjen, och har oftast huvudrollen
3. Den ansvarstagande pappan är det ideal som lyfts fram, men pappan i tidningen är en frånvarande fader
4. Texterna är heteronormativa
5. Monogami är norm i tidningen, men det finns i de flesta undersökta nummer något inslag där en ensamstående förälder eller en nybildad familj finns med.
6. Barnen är bara med som ”pajasar” i tidningen, de tillfrågas sällan om seriösa saker.
7. Familjerna i Vi Föräldrar och skribenterna som skriver artiklarna är etniskt svenska

bestämt 70 procent, mammor.

Varför?

– Det får du fråga männen! Men vi har i alla fall flest manliga läsare av alla föräldratidningar, försvarar sig Helena Rönnberg.

Barnen är med som pajasar

Några som förvisso får synas mycket i tidningen, men som sällan eller aldrig tas på allvar i texterna, är barnen. Vi Föräldrars policy innebär att man vill ha ett barnperspektiv, ändå får även barnen i 5-6-årsåldern bara svara på frågor som "Vad tror du tomten gör på sommaren?".

Helena Rönnberg understryker hur problematiskt det vore att försöka ställa någon annan typ av fråga:

– Det är svårt att intervjua barn, speciellt så små barn som vi fokuserar på. Det är svårt att få ut vettiga saker ur dem helt enkelt. Nej, det känns faktiskt inte så aktuellt att ge barn mer utrymme i tidningen. Vi är en föräldratidning, alltså intervjuar vi föräldrar.

De familjer som skildras i Vi Föräldrar är nästan alltid etniskt svenska. I 1974 års tidning nämns det i förbifarten att en av familjerna är norsk. I en insändare från 1978 framförs klagomål på att det är så få invandrare i artiklarna.

Svaret blir att tidningen ska bättra sig och att nästa nummer ska innehålla en artikel

om just detta; "Vem bryr sig om invandrarbarnen? De flesta av dem har det svårt. Hur kan vi hjälpa dem? Och vill vi?". Den sista frågan säger kanske en del om ambitionsnivån. På 1980- och 1990-talet finns det i de tidningar som ingick i vår undersökning så gott som ingen invandrarfamilj.

Inte förrän 1999 får vi åter stifta bekantskap med två icke etniskt svenska familjer. Den samiska och den turkiska familjen får då vara med i egenskap av sina etniska bakgrunder, något som syns även i tidningen från 2004.

Så gör muslimerna...

Muslimerna får till exempel berätta hur de firar jul och en mamma med "rötter i Serbien" får agera folkupplysare och informera om hur man tar hand om barn i Serbien; vad de äter, vem som passar dem och hur man gör om de sover dåligt. Invandrarna framställs överhuvudtaget väldigt exotiserande ända fram till 2008, då de får uttala sig i vanliga frågor och där bakgrunden inte kommenteras.

Helena Rönnberg håller med om att skildringen av icke etniskt svenska föräldrar har blivit bättre på senare år men kan inte förklara varför. Hon menar att Internet har gjort att det är lättare att nå ut till nya svenskar, men tillägger:

– Samtidigt är jag lite skep-

tisk till begreppet invandrare. Jag menar, vem är invandrare? Om man bor i Sverige och har svenska barn är man väl svensk?

Enhetlig redaktion

Kanske kan den snäva representationen när det gäller skribenternas etniska bakgrund spela roll för vilka som får komma till tals i tidningen. Det flesta som skriver är nämligen etniskt svenska kvinnor.

Helena Rönnberg förklarar det med att de sällan nyanställer, och att de fastanställda reportrarna i till största delen är svenska kvinnor.

– Och så är det ju så att man måste behärska det svenska språket om man ska kunna skriva i tidningen, säger hon.

För att det inte ska märkas i urvalet av intervjupersoner så annonserar vi på internet istället för att använda våra personliga nätverk när vi ska skriva om olika föräldrars erfarenheter. Men vi skriver ju inte att vi söker till exempel «personer med invandrarbakgrund». Det skulle kännas konstigt, säger Helena Rönnberg. Vi tänker också på att kanske åka ut i förorten för att göra en enkät eller så. Jag kan till exempel tänka mig att man istället för att fråga människor på stan åker ut till till exempel Kista, där jag bor, och pratar med föräldrar där.

Erika Hedman Bergström
Amanda Duregård

VI FÖRÄLDRAR
1968

VI FÖRÄLDRAR
1968

VI FÖRÄLDRAR
1978

VI FÖRÄLDRAR
1999

RÅD SOM BEKRÄFTAR OSS

VI FÖRÄLDRAR
1994

VI FÖRÄLDRAR
1989

VI FÖRÄLDRAR
2008

JESPER FALKHEIMER
Ålder: 39
Yrke: Prefekt för Malmö högskolas institution K3 (Konst, kultur och kommunikation)

Vi vill ha råd. Vi köper böcker, pratar med andra föräldrar, frågar på BVC och sliter vårt hår av barns sömnproblem, matvägran, motstånd eller sjukdomar.

Att Vi Föräldrar från starten 1968 genomsyrades av auktoritära tips är kanske inte så konstigt. Och än idag är både frågespalter och problemlösningsreportage stående inslag i tidningen. Jesper Falkheimer är medieforskare. Han tror att råden kan vara viktiga för föräldrarna på olika sätt.

– Samhällsutvecklingen gör att vi ställs inför fler och fler val och där har media en stor betydelse, de talar om vad man ska och inte ska göra. Just

nyblivna föräldrar är också en extra utsatt grupp. Så visst lyssnar man också.

Från att råd och barnkunskap präglade varenda artikel i tidningen under dess första år, gick Vi Föräldrar under 1980-talet mot en tydligare uppdelning mellan förströelseläsning och nyttiga tips. Råden började vid den tiden separeras från den övriga texten och samlas i sammanfattande faktarutor.

Följer inte råden

Jesper Falkheimer tror inte att de faktarutor som finns i tidningen idag följs blint av läsarna.

– Nej, vi är duktiga på att

hitta andra källor att jämföra med. Om en förälder idag är orolig för något som rör sitt barn så tror jag att han eller hon går ut på internet och letar efter olika idéer. Vi köper inte sådana budskap rakt av.

Vi vill inte bli åthutade

Enligt Jesper Falkheimer så försvann de auktoritära råden som man ser i gamla nummer av Vi Föräldrar antagligen just för att vi inte lockas av att bli tillsagda. Idag är tonen i artiklarna familjär och samtalande, och inte ens i faktarutorna är det särskilt mycket raka rör. "Lyssna på ditt barn" och "låt det ta tid" är ganska diffusa

råd, som ofta dyker upp i dagens Vi Föräldrar.

Enligt Jesper Falkheimer är det inte så lätt att ge konkreta råd idag. Fakta ändras fort och medicinska råd är sällan så enkla att de passar i media. Men även till synes onödiga råd fyller sitt syfte, menar han.

– De bekräftar och förstärker läsarnas uppfattningar snarare än att påverka läsaren till att få nya åsikter. När det gäller till exempel uppfostran har vi ju för det mesta redan en bild av hur det ska vara och vi har med oss erfarenheter sedan tidigare. Då fungerar tidningen

snarare som en förstärkande effekt. Vi blir tryggare i de åsikter vi redan hade. Sedan finns det ju specifika råd, som det där om barnet ska sova på rygg eller mage, där jag tror det går att åstadkomma specifik påverkan också.

Mest effektiv påverkan har media enligt Jesper Falkheimer när man känner igen sig i budskapet och vill efterlikna någon.

– Ett tv-program som Nannyakuten slår mer än tidningarnas gör såhär-listor.

Amanda Duregård

”Att tröttna på Vi Föräldrar

Yvonne Berlin-Lindström har en lång journalistisk karriär bakom sig. En av hennes stora drivkrafter har alltid varit att ge en röst åt de tystlåtna. 1975 började hon arbeta som chefredaktör på Vi Föräldrar. Och hon blev kvar - länge.

– Jag längtade efter ett ställe att plantera hjärtat på, säger hon.

Och det gjorde hon verkligen. I nästan 20 år arbetade Yvonne Berlin-Lindström, då Yvonne Berlin, på Vi Föräldrar. Hon hann bland mycket annat med att rädda en nära förestående nedläggning av tidningen - och att ge sig in i hätska debatter om pappors bröstvårter.

– På 1970-talet någongång publicerade vi ett artikel som det blev ett himla hallå omkring. ”Pappa du kan också använda din bröstvårta som tröst” hette den och den skapade en jättedebatt. Men vi tänkte väl att det var jättebra, den som vill får väl prova!

Hon berättar att de diskuterade jämställdhet på redaktionen redan på hennes tid och hon känner inte igen bilden att pappan sällan får komma till tals. Det var noga att man skrev just förälder, om det inte verkligen handlade om mamma.

– Jag satt ofta och ändrade från ”mamma” till ”förälder” i

olika texter, minns hon.

Ett annat inte helt okontroversiellt inslag i tidningen var de så kallade hemliga sidor som man var tvungen att sprätta upp eftersom barnen kunde bli förskräckta om de fick syn på innehållet.

– Det var information om sex, skrivna av två danska sexexperter, Inge och Sten. Deras budskap var i princip ”Gör vad du vill!”. Upplagan steg som en raket när vi började med dem - och sjönk som en sten när vi slutade. Det var uppenbart att det fanns ett stort intresse och en stor osäkerhet när det gällde sexinformation.

Ville få med alla grupper

En ambition som Yvonne Berlin-Lindström hade när hon började som chefredaktör var att bredda tidningen socialt. Hon ville få med fler läsare än bara de högutbildade.

– Det lyckades vi med också.

Bland annat valde vi bort ateljébilder på barn och hade verkliga bilder i stället. Vi tänkte över vilka vi intervjuade och i vilka miljöer det skedde.

Andra förändringar var mer nödvändiga för att tidningen överhuvudtaget skulle kunna fortsätta att existera. När Yvonne Berlin-Lindström hade varit på tidningen i knappt ett år började den gå med förlust och det blev tal om nedläggning. Men en ekonomiutbildning senare lyckades hon få tidningen i balans och de lämnades i fred. Efter det kunde hon prioritera det viktigaste och drog in på sådant som skadade minst. Bland annat plockade hon bort några färgbilder.

Hon säger att hon är evigt tacksam för att hon fick möjlighet att gå en kurs i ekonomi.

– Det borde alla i den positionen göra! Det var väldigt befriande att slippa vara i händerna

är som att tröttna på livet”

på några ekonomer.

1991 kom tidningens första riktiga konkurrent, Föräldrar och Barn. Hur påverkade det arbetet på redaktionen?

– Inte alls! Jag lät dem till

och med annonsera i vår tidning. Jag tänkte att om de är bättre än oss får väl vi skärpa oss. Men det märktes att de hade sämre resurser och tja, medarbetare också, i alla fall till en början.

En hand att hålla i

Yvonne Berlin-Lindström har aldrig velat smälla föräldrar på fingrarna, utan snarare erbjuda en hand att hålla i när man som förälder kastas in i allt vad uppfostran och föräldraskap innebär. Hon menar att det faktum att Vi Föräldrar under hennes tid som chefredaktör gick från att ha en auktoritärt ton till att bli mer samtalande var en medveten strategi.

– Oh ja! Föräldrar är ju kompetenta och, framför allt - det är de som känner sina barn bäst. Men däremot har de ofta

dåligt självförtroende. Som skribent uppfattas man lätt som expert. En gång träffade jag en mamma som sa att hon uppfostrade sina barn med mina metoder. ”Vadå mina?!”, tänkte jag.

”När min äldsta son tyckte att jag var orättvis brukade han utbrista: ’Och du ska vara chef för Vi Föräldrar!’”

Även privat förväntades Yvonne Berlin-Lindström emellanåt att agera barnexpert. Och på hemmaplan var det inte alltid lätt att bossa för Sveriges största föräldratidning.

– När min äldsta son tyckte att

jag var orättvis brukade han utbrista: ”Och du ska vara chef för Vi Föräldrar!”

1995 slutade Yvonne Berlin-Lindström på tidningen.

– Upplagan hade minskat med nästan en fjärdedel och

YVONNE BERLIN-LINDSTRÖM
Ålder: 73

Yrke: Journalist sedan 1955. Chefredaktör för Vi Föräldrar mellan 1975 och 1995.

Bor: Sköndal, Stockholm

Familj: Sönerna Måns och Markus samt barnbarn.

Gillar att: Läsa, lyssna på jazz och pyssla i hemmet.

Bonnier föreslog att tidningen skulle göras om till att bli mer eller mindre en damtidning.

Något som en journalist vars drivkraft var att ge barnen en röst inte kunde acceptera.

– Nej, det ville jag verkligen inte medverka till. Jag slutade som chefredaktör och förändringen av tidningen gav dåligt resultat. Upplagan sjönk och sedan var det mer eller mindre ”back to basic” igen.

Men trots det kanske något tråkiga avskedet på en lång karriär på Vi Föräldrar ser Yvonne Berlin tillbaka på sin tid på tidningen med glädje.

– På Vi Föräldrar fick jag använda både hjärna och hjärta - jag behövde aldrig ställa mig frågan om det vi gjorde var till verklig glädje eller bara trams för läsarna. Det var bra saker. Vi visste att föräldrar var osäkra och hjälpsökande och behövde tidningen att hålla i handen.

Och trots att hon blev kvar så länge tröttnade hon aldrig på jobbet.

– Nej, det kom ju nya vetenskapliga rön och andra spännande förändringar hela tiden. Jag kan inte förstå hur man kan tröttna på Vi Föräldrar. Det är ju som att tröttna på livet!

Erika Hedman Bergstöm

Varför alla dessa nöjda mammor?

I början av andra vågens feminism identifierade feministerna familjen som kvinnans fängelse och ifrågasatte myten om moderskapet. Föräldraskap var inte så fantastiskt som unga kvinnor fått lära sig sedan barnsben, och Suzanne Brøggers "Fräls oss ifrån kärleken" togs emot med öppna armar när den kom 1973.

I dag fungerar familjen fortfarande som den skyddade enhet som håller förtryck och misshandel inom hemmets fyra väggar.

Den feministiska medie-forskaren Snitow menar att begreppet familj under de senaste decennierna har gjort det omöjligt att studera maktstrukturer inom och mellan familjens medlemmar. I stället för att tala om kvinnans bördor talar man i jämställdhetens namn om familjeproblem. Problemet är bara att verkligheten inte lever upp till idealet om den jämställda familjen. Kvinnan har fortfarande huvudansvaret för familjens välmående och funktion men det blir inte synligt eftersom hennes

börda, med Snitows ord, begravs i begreppet familjen.

Den feministiska forskningen visar att kvinnor upplever hemarbete som mycket ambivalent. De tycker att det är enformigt, upprepande, ostimulerande, isolerande, tröttsamt och de ser aldrig ett slut på det. Samtidigt upplever kvinnor tillfredsställelse i att ta hand om sina nära och kära och göra ett bra jobb, som också är en förutsättning för att familjen ska fungera och vara lycklig. Kvinnor skiljer på det tråkiga jobbet å ena sidan

och husmorsidentiteten å andra sidan.

Föräldramagasinet som Vi Föräldrar bidrar till att upprätthålla denna bild av mamman.

Ända sedan Vi Föräldrars start 1968 har tidningen haft ambitionen att tala om och till både mammor och pappor. Men JUDITHs undersökning visar att mamman har huvudrollen i texterna under alla år fram till 2000-talet då man kan se en viss förändring. Mammorna som skildras pratar om familj, hem, barn och traditioner. De få gånger papporna

får uttala sig pratar de om sig själva och sina egna intressen.

I sin avhandling om tidningen Året Runt har Gullan Sköld hittat precis samma kvinnoroll. Kvinnan är den sammanhållande länken i familjen och hennes roll som moder är den absolut viktigaste rollen för en kvinna. Det visar att den modersroll – den goda och uppoffrande modern – som är absolut dominerande i Vi Föräldrar inte är ett resultat av tidningens inriktning på föräldraskap utan idealet i samhället. Och detta förs alltså

vidare till nyblivna, formbara föräldrar.

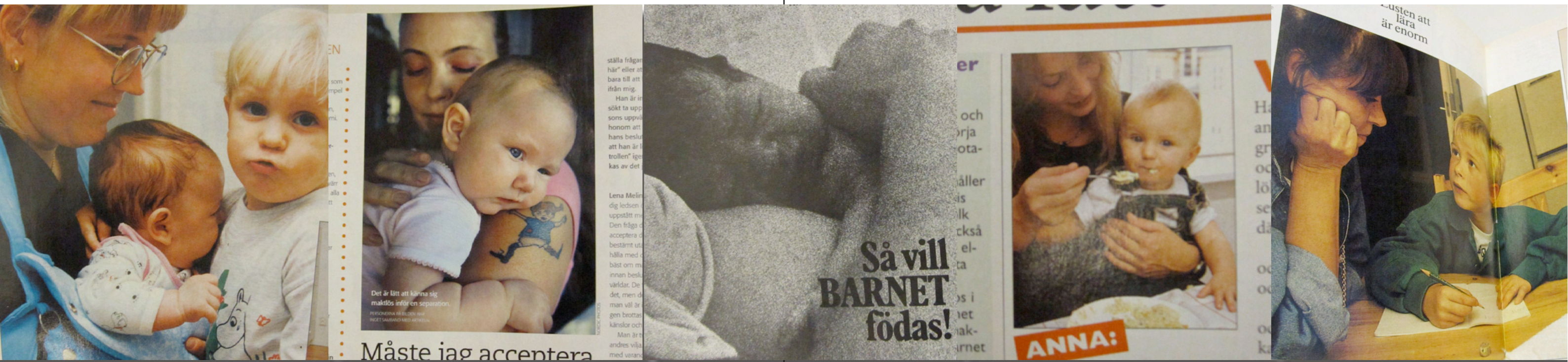
Vi Föräldrar har under hela sin livstid varit landets största föräldratidning. I dag har den en upplaga på 54 200 exemplar.

Tre sorters familjesyn

Inom den sociologiska forskningen har man använt sig av tre olika föräldraskapsideal. De går tydligt igen i texterna i Vi Föräldrar och kan vara en produkt av dels skribentens förförståelse och dels den redaktionella policyn.

Modercentrering, det vill

säga idén om att modern är outhärlig för det lilla barnet, dominerar de första åren. Den fortsätter att vara viktig genom åren och fortfarande i dag finns det exempel på modercentrerade artiklar i Vi Föräldrar.

Trots att den andra vågens feminister gjorde uppror mot denna myt redan på 1960-talet är den alltså fortfarande levande i tidningens texter.

Pappa hjälper till

Att pappa också kan vara ett viktigt budskap på 1970-talet och steg för steg gick Vi Föräld-

rar mot en mer decentraliserad syn på moderskapet.

Från att det tidigare ansetts närmast skadligt för de små barnen att vårdas av pappan uppmuntrade man nu pappan att ge mamman en hjälpande hand.

Utifrån ett genusperspektiv framstår denna jämställdhetsambition som ganska tafflig. Mamman ses fortfarande som den huvudsakliga ansvarstagaren när det gäller barnen och pappan som någon som kan och bör bidra när mammans kunskaper inte

räcker till.

Det reflexiva moderskapet går enligt sociologiprofessor Margareta Bäck-Wiklund ut på att det biologiska föräldrskapet särskiljs från det sociala "modrandet". Modrande innebär att moderskapet förklaras som en handling snarare än ett inre väsen, och därmed kan utföras av andra än modern själv.

Inte förrän på 2000-talet dyker det upp några enstaka exempel på reflexivt moderskap i Vi Föräldrar. Det är exempel där pappans kunskaper ges en given plats i vardagen utan

att ses som ett undantag från regeln, men även där andra vuxna i barnets närhet betraktas som naturliga motsvarigheter till mamman.

Med tanke på de framsteg inom genusforskning som tagit plats de senaste decennierna är det anmärkningsvärt att tidningen inte i större utsträckning skildrar det reflexiva moderskapet.

Inget reellt ansvar

Gunilla Jarlbro är professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet. Hon förklarar den könsste-

reotypa bilden i Vi Föräldrar med att det är en kommersiell produkt.

– Det går inte att utkräva något reellt ansvar av media som inte är Public Service. Däremot kan man ju hävda att de på grund av att de verkar i ett demokratiskt samhälle borde leva upp till vissa demokratiska värden, som att alla ska få komma till tals, menar hon.

Att ha med flera olika röster har Vi Föräldrar inte varit några höjdare på. Först på 2000-talet är papporna en naturlig del i det redaktionella

materialet. Mångfald i form av familjer med annan etnicitet, sammansättning eller social bakgrund saknas generellt.

Vi Föräldrar har ett uttalat barnperspektiv men barnen kommer sällan till tals, trots att en sexåring mycket väl skulle kunna uttala sig om sina vanor utan att bli indirekt citerad av sin mamma.

I dag får barn vara med i tidningen endast i små enkäter och svara på knasiga frågor som till exempel vad en punkare är för någonting (Anneli, 5 år, svarade att "det måste vara

såna som lagar cykeldäck” i Vi Föräldrar 1984).

Media ur genusperspektiv

Feministisk medieforskning är framför allt inriktad på dagspress. Där har det handlat om att öka antalet kvinnor på nyhetsplats och senare också att analysera hur män och kvinnor skildras.

När det gäller antal har Vi Föräldrar till skillnad från dagspressen en övervikt av kvinnor, både som intervjupersoner, experter och skribenter.

Detta ska förstås inte tolkas som en seger för kvinnokam-

pen. Det är inte ett resultat av feminism eller jämställdhetsambitioner utan snarare ytterligare ett bevis på att föräldraskapet antas vara en kvinnlig angelägenhet.

– Givetvis har det stor betydelse *hur* kvinnan framställs. Om hon alltid får vara den goda och uppoffrande mamman spelar det ingen roll hur många olika individer det handlar om, säger Gunilla Jarlbro.

Hur långt är man beredd att gå i jakten på läsare? Många publicister har gränser för

namnpublicering, textreklam etcetera. När det gäller att väga en genusmedveten kvinnobild mot en kommersiell hyllning av modern är Vi Föräldrar uppenbarligen beredda att gå långt för kapitalistiska intressen, förklätt i orden om att man ”ger läsarna vad de vill ha”.

I stället för visa på att mamma- och papparollen inte behöver skilja sig åt när det gäller vårdnaden av barnen och andra sysslor som av tradition setts som ”kvinnliga”, bidrar Vi Föräldrar till att cementera

och reproducera bilden av den goda och uppoffrande modern. Allt för att behålla de läsare de redan har.

För visst skulle man kunna tänka sig att tidningen utifrån kapitaliska intressen skulle tjäna på att skapa en bild av föräldern som både mammas och pappas kan identifiera sig med – nyblivna pappor borde trots allt utgöra en stor, och framför allt, köpstark grupp. Gunilla Jarlbro tror att anledningen till att man inte gör innehållet mer könsneutralt beror på att man vet vad man

har, men inte vad man får.

– Det finns en risk i att rikta sig till andra än dem i den primära målgruppen. Man är rädd att tappa de läsare man redan har och som känner igen sig i tidningen så som den ser ut i dag.

Text och bild:
Amanda Duregård
Erika Hedman Bergström

Källor:

Brøgger, Suzanne (1978) *Fräls oss ifrån kärleken*

Bäck-Wiklund, Margareta (1997) *Det moderna föräldraskapet: en studie av familj och kön i förändring*

Gunilla Jarlbro (2006) *Medier, genus och makt*

Hirdman, Anja (2002) *Tilltalande bilder, genus sexualitet och publiksyn i Veckorevyn och Fib aktuellt*

Richardson, Diane m. fl. (1997) *Introducing Women's Studies*
Sköld, Gullan (1998) *Från moder till samhällsvarelse*

JUDITHS SVARTA BOK

Stereotyper är omhuldade av media eftersom de förklarar budskapet till läsaren. Men de gör också att förlegade könsnormer förstärks och reproduceras.

Det är viktigt att förstå **skillnader** bland oss, och ha ett intersektionalistiskt perspektiv. Tidningar som till exempel skildrar "familjen" som om den hade bara en form bidrar till att permanenta en version av den vita heterosexuella medelklassmyten om den typiska kärnfamiljen.

Även om representationen av kön, etnicitet och sexualitet är bra, har det betydelse hur personerna i texten skildras. Vem **agerar**? Vem är passiv? Citeras de direkt eller indirekt? Läs också Anja Hirdmans avhandling *Tilltalande bilder* (2002)

I ett demokratiskt samhälle är det viktigt att media skildrar mångfalden när det gäller roller och representation. Detta uppslag kommer framöver att fyllas med listor på medier, skribenter och makthavare som genom sin verksamhet bidrar till ett sexistiskt medieklimat.

Här nedan kan du läsa vad som får en skribent eller medieprodukt att kvala in. Hjälp oss att upptäcka bovarna i mediadjungeln genom att skicka dina egna observationer till redaktionen.

Många tidningar överlever eftersom läsarna tror sig få hjälp med problem de inte visste sig ha. Tidningen identifierar **problemet** och hjälper dig "lösa" det. Extra varning för textreklam och artiklar som vill få dig att tro att lösningen består av en återgång till kärnfamiljsmyten.

Skribentens **bakgrund** och förförståelse spelar stor roll för vilken journalistik som produceras. Medier som notoriskt misslyckas med en etnisk och könsmissig mångfald hamnar i JUDITHS Svarta Bok.

Barn är en underrepresenterad grupp i medierna. Inte ens i Sveriges största föräldratidning får de uttala sig i någon större utsträckning. Medier som systematiskt undviker att utgå från barnperspektivet med ursäkten att det är krångligt och ointressant riskerar en plats på listan.

Arbetsrapport

Kapitel	Sida
1. Sammanfattning	2
2. Abstract	3
3. Syfte och frågeställningar	4
4. Metod och urval	5
5. Val av intervjupersoner	9
6. Arbetsgång och arbetsfördelning	10
7. Vidare Forskning	11
8. Kritisk granskning av det egna magasinet Judith	12
9. Litteraturlista och källförteckning	14

Bilagor

I Kodschema

II Ordlista

**III Disposition av magasin och
förtydligande av akademiskt innehåll**

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

1. SAMMANFATTNING

Titel: JUDITH – ett feministiskt mediekritiskt magasin

Författare: Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström

Kurs: Journalistikgranskning, 15 hp

Termin: Höstterminen 2009

Syfte: Att undersöka hur bilden av familjen har sett ut i svensk press sedan slutet av 1960-talet fram till i dag.

Frågeställningar:

1. Hur ser bilden av barnfamiljen och föräldrarollerna ut i Vi Föräldrar under tidningens utgivningstid (1968-2009)?
2. Vad beror det på?
3. Vad får det för konsekvenser?

Metod: Vi har gjort en kvalitativ textanalys av sammanlagt 69 artiklar i nio stycken nummer av Vi Föräldrar mellan 1968 och 2008. Vi har också intervjuat två chefredaktörer för tidningen samt tidningens läsare och experter inom medie-, genus- och konsumtionsvetenskap.

Huvudresultat:

1. Kärnfamiljen är norm
2. Mamman är den samlande punkten i familjen, och har oftast huvudrollen
3. Den ansvarstagande pappan är det ideal som lyfts fram, men pappan i tidningen är en frånvarande fader
4. Texterna är heteronormativa
5. Monogami är norm i tidningen, men det finns i de flesta undersökta nummer något inslag där en ensamstående förälder eller en nybildad familj finns med.
6. Barnen är bara med som ”pajasar” i tidningen, de tillfrågas sällan om seriösa saker.
7. Familjerna i Vi Föräldrar och skribenterna som skriver artiklarna är etniskt svenska

2. ABSTRACT

Title: JUDITH – a feministic media critic magazine

Authors: Amanda Duregård and Erika Hedman Bergström

Course: Journalistikgranskning, 15 hp

The **aim** of this study is to investigate how the family has been portrayed since the end of the 1960's until today in the Swedish parenting magazine Vi Föräldrar.

Our **questions** are:

1. How is the family and the role of parents portrayed in Vi Föräldrar throughout the years of publication (1968-2009)?
2. What causes this portrayal?
3. What are the consequences of this portrayal?

Method

We have used a qualitative text analysis to analyze 69 articles in nine issues of Vi Föräldrar between 1968 and 2009. We have also interviewed two chief editors (former and current) of Vi Föräldrar, readers of the magazine as well as researchers in various relevant fields e.g. gender and

Main results

1. The nuclear family is the norm.
2. The mother is the leading party of the family.
3. The responsible father is the ideal, but the absent father the actuality of the magazine articles.
4. The texts are heteronormative.
5. Monogamy is the norm in the magazine, but in most issues there are a few example of single parents or new formed family.
6. Questions directed at the children typically serve only a humorist purpose, they seldomly comment on serious subjects.
7. The families in Vi Föräldrar and the journalists writing the articles are (with few exceptions) ethnic Swedes.

3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Vårt **syfte** är att undersöka hur bilden av familjen har sett ut i svensk press sedan slutet av 1960-talet fram till i dag, vad det beror på och vilka konsekvenser det får för läsaren och samhället i stort.

Vår centrala **frågeställning** är: *Hur ser bilden av barnfamiljen och föräldrarollerna ut i Vi Föräldrar under tidningens utgivningstid (1968-2009)?*

Vi har också sökt besvara vad detta beror på och vilka konsekvenser det får för läsaren, och samhället i stort.

Vi har inte stött på några problem i förhållande till vårt syfte och våra frågeställningar på annat sätt än att mer tid (fler analysenheter) naturligtvis betytt högre uppfyllelse av de båda. Formuleringen i syfte och frågeställning krävde också en definiering av begreppet "familj", se metodavsnittet.

4. METOD OCH URVAL

Val av tidning

Vi valde Vi Föräldrar eftersom det är den största och äldsta föräldratidningen i Sverige, med i dagsläget en upplaga på 54 200 exemplar. Den har ända sedan starten 1968 haft en uttalad ambition att rikta sig till båda föräldrarna och har dessutom en uttalad jämställdhetsambition. Detta gjorde Vi Föräldrar till ett i våra ögon särskilt intressant studieobjekt då man i en genusanalys inte bara kan utgå från teoretiska perspektiv utan också från redaktionens egen policy. Om man vill väl - betyder det att det blir bra? Vi Föräldrar fokuserar sedan 1990-talet på föräldrar med barn mellan noll och sex år (tidigare riktade man sig till föräldrar med barn upp till de tidiga tonåren). Föräldrar med små barn genomgår en identitetsprocess där de är mottagliga för påverkan från bland annat media. Därför kan man anta att Vi Föräldrar har haft en stark ställning genom åren och bidragit till hur bilden av barnfamiljen reproducerats.

Definition av begrepp

Att definiera "familjen" var å ena sidan en förutsättning för att kunna välja analysenheter, å andra sidan en kunskap som skulle växa fram genom analysen. Därför var det i början oklart för oss hur den första definitionen av begreppet skulle se ut för att bäst tjäna uppsatsens syfte. En alltför snäv definition (t.ex. endast kärnfamiljer) skulle ha motverkat hela undersökningens idé, medan en helt öppen definition skulle försvåra analysen (om t.ex. alla grupper av personer i tidningen definieras som familjer så skulle vi i slutänden ha analyserat något som ingen svensk skulle känna igen som familj) För att lösa problemet och kunna ha kvar begreppet i syfte och frågeställning så valde vi efter en del efterforskningar en modern, västerländsk definition av "familjen": *Grupp av minst två personer, där en eller flera vuxna betraktar sig som förälder till ett eller flera barn, och övriga är antingen i en kärleksrelation till en förälder i familjen, eller ett barn som bor i familjen och behandlas som om hen var barn till någon eller några av föräldrarna.* Vi har i vår definition inte tagit hänsyn till de ensamlevande personer som betraktar sitt hushåll som en familj eftersom vi är intresserade av främst barnfamiljerna, och inte heller till kravet på gemensamt hushåll, som ibland anges som grundkriterie för vad som ska betraktas som "familj". Detta beror främst på att det ibland är svårt att avgöra av en tidningsartikel, men också på en avsiktlig uppfattning hos oss om att sammanboende inte är nödvändigt för att man ska kunna betrakta sig som en familj (även ett barn med en fysiskt frånvarande förälder bör kunna räkna denne som en del i sin familj).

Val av metod

Eftersom vi ville få en djupare förståelse för hur familjen skildras valde vi att göra en kvalitativ diskursanalys av ett nummer vart femte utgivningsår från starten fram till i dag. Tyvärr var tidningarna från år 1988 och 1998 utlånade var vi tvungna att välja tidningar från 1989 och 1999 istället. Ett strategiskt urval vi gjorde var också att välja julnumret i varje studerad årgång, med förhoppningen att familjehögtiden ska innebära extra fokus i tidningen på just familjen. 2008 fanns inte julnumret tillgängligt på biblioteket, utan vi fick ta numret innan. Vid urval av artiklar i tidningarna har vi inte fokuserat på antal (att studera till exempel fyra artiklar i varje tidning) utan på innehåll. Det ledde till att vi djupläste sammanlagt 69 artiklar (se fördelning nedan). Vi har valt artiklar där en förälder eller familj (fiktiv eller verklig) skildrats i texten. Krönikor, ledare och insändare har valts bort, liksom notiser och enkätfrågor. Vi har läst även resten av tidningen, och gjort en grov avkodning av detta material klumpvis för varje tidning.

Därmed har vi en god bild av hela innehållet. Det har varit användbart för att kontrollera att artiklarna i vårt urval inte skiljer sig starkt från resten av tidningen, samt för att upptäcka mindre, men likväl intressanta, texter som kan ge en förståelse av vår huvudfråga. En annan värdefull utkomst av att studera även övriga tidningen var att det gav möjlighet till bekräftelse och fördjupning av tendenser som vi tyckte oss se i analysen av artiklarna. Ett bra exempel på detta var frågan om Vi Föräldrars bild av barnfamiljens konsumtion förändrats över tid. Vi såg i artiklarna att det dök upp artiklar som byggde på konsumtion i form av inredningsreportage och reseberättelser, och fick i grovanalysen av övrigt innehåll en god bild av hur okommenterade prylar och köptips tagit allt mer plats i tidningen de senaste decennierna. Läs artikeln om konsumtion i JUDITH sidan 26. Vi har i bearbetningen av artiklarna i urvalet använt oss av ett kodschema med sammanlagt 41 frågor. De berör bland mycket annat familjekonstellationen, mammarollen, papparollen, tilltal, sexualitet och etnicitet. (Se bilaga för det utförliga kodschemat.)

Antal analyserade artiklar per tidning

År	Antal artiklar
1968	5
1974	8
1979	5
1984	3
1989	3
1994	7
1999	11
2004	14
2008	13

Vi är medvetna om att vi har analyserat fler artiklar från 2000-talet jämfört med exempelvis 1980-talet. Det beror helt enkelt på att fler artiklar på 2000-talet passade in i den definition av artiklar som vi beslutat oss för att analysera. Men eftersom vi också har läst kringmaterialet ser vi inte "snedfördelningen" som något problem. Vi anser oss ha fått en bra bild av hur det såg ut även på exempelvis 1980-talet trots att vi bara analyserade sex artiklar mer noggrant. När det gäller teoretisk mättnad så kan vi nog dock säga att vi känner oss mer trygga med analysen av de sista tjugo åren, medan den tidiga halvan gärna hade kunnat vara fylligare när det gäller innehåll. I vår analys har vi dock valt ut de resultat som tydligt bekräftats i samtliga undersökta nummer, och mönstren har i de fallen varit mycket enkla att se. Schablonerna, till exempel, återkommer på ungefär samma sätt i varje undersökt tidning. Dessutom är tonen i de första undersökta numren mycket skarpare och man skriver läsaren på näsan med sina åsikter. Därför har det på många sätt varit lättare att analysera de texterna än de mer subtila antydningarna på 2000-talet.

Vi har valt en snäv definition av idébärare då vi valt att endast studera Vi Föräldrar, för att få fram en bild av tidens familjepolitiska normer i media. Genom att inte dra för starka slutsatser, och genom att argumentera för relevansen, går det utmärkt att göra så. Vi har gjort en

tidsjämförelse och inte en rumslig jämförelse med t.ex. andra föräldratidningar. Undersökningsmaterialet är ett *typiskt* urval, vi utgår ifrån att alla nummer i tidningen ger ungefär samma bild av årgången, med undantag för att det eventuellt kan vara kvalitativt fler familjeporträtt i julnumren, som är de vi valt att studera. Tidsintervallet hade kortats om det funnits mer tid för kodning, men är samma som i flera andra, liknande studier (exempelvis Gullan Skölds avhandling om Året Runt, som dock naturligtvis studerade artiklar från hela årgången och inte endast ett nummer per år, som C-uppsatsens begränsningar innebär). I kodningen har vi använt oss av halvöppna frågor, dvs. förhandsdefinierade svarskategorier med öppning för tillägg och variationer. Vi studerar både manifesta ("Vilka råd ges till läsaren?") och latent ("Vilka attribut tilldelas mamman?") budskap i texterna. Vid tolkningen strukturerade vi först svaren på varje fråga (variabel) i kodschemat i kategorier per tidning. Vi klassificerade dels de olika texterna, och gjorde dels en kritisk granskning (diskursanalys) med fokus på makt och frihetsgrad utifrån kön, klass, etnicitet och sexualitet. Dessutom har vi gjort en idékritisk analys med utgångspunkt i redaktionens policydokument. Utkomsten blev en hermeneutisk studie av begreppet "familj" och dess olika innebörder vid olika tidpunkter i Vi Föräldrar. Vi studerade texterna både utifrån nya teorier och utifrån sin tidskontext. Ju äldre tidningar, desto svårare var det att tolka utifrån samtiden eftersom vi från början hade en betydligt sämre uppfattning om 1970-talets levnadsvillkor jämfört med 2000-talet. Det har vi försökt ta igen genom att läsa en del äldre teoretisk litteratur samt genom att använda oss av konkreta händelser (som införandet av föräldraförsäkringen 1974) i analysen. Vi har förutom osäkerheten kring tidskontexten, även i analysen av Vi Föräldrar haft lite sämre underlag från framförallt de två första decennierna i tidningen eftersom de äldre tidningarna innehöll betydligt mindre material än de senare. Läs mer om detta nedan. Vi anser att det är positivt att forskaren står socialt nära den målgrupp vars vinkel man vill kunna läsa texterna utifrån. Därför är våra egna föräldraerfarenheter en tillgång. Vi har inte märkt av det så mycket i analysarbetet (det kan dock ändå ha påverkat), men desto mer i kontakten med våra intervjupersoner. Att vi bejakade deras upplevelser som föräldrar och kunde ge egna exempel ur verkligheten tror vi ökade intervjupersonernas förtroende för oss och fick dem att öppna sig.

Teori

Teorin om *framing* utgår från dagordningsteorin och handlar om att det har betydelse *hur* – i det här fallet – familjen skildras, inte bara *att* den skildras eller till exempel *hur många* mammor och pappor som får uttala sig i tidningen. Hur Vi Föräldrar framställer barnfamiljen har alltså enligt denna teori betydelse för individens normer och värderingar och i förlängningen för samhället i stort. Den teorin passar därför bra att använda sig av när man vill undersöka hur det förhåller sig på ett djupare plan. Vi har också haft stor hjälp av queerteori, genusteori och feministisk teori. Visserligen kan man inte kräva att Vi Föräldrar, som är en privat ägd kommersiell tidning, har ett ansvar för på vilket sätt man framställer till exempel föräldrarollen. Men med tanke på att den ses som en auktoritet inom sin genre samt riktar sig till en grupp som befinner sig en påverkingsbar situation har innehållet stor betydelse för läsarna. Vi har även använt oss av den redaktionella policyn som grund för analysen. Detta är intressant dels på grund av frågan om väl en sådan "väl villig" policy får genomslag i tidningens material, dels för att komma runt problemet med att vi som medborgare egentligen inte kan utkräva något "ansvar" av Vi Föräldrars redaktion förutom att de håller sig till pressetik och inom lagens ramar. Genom att angripa tidningen utifrån dess egna ambitioner har man chansen att få till en diskussion om ifall redaktionen eventuellt

sysslar med falsk marknadsföring genom att saluföra sin produkt som jämställd fast den inte är det.

Vi bestämde oss tidigt för att göra ett *feministiskt* magasin. Det föll sig ganska naturligt eftersom ett av våra viktigaste analysperspektiv var genusteori. Magasinets grundantaganden bygger på likhetsfeminism och intersektionalitet. I alla typer av relationer finns en maktdimension. I relationer mellan män och kvinnor får männen mer makt än kvinnorna och större frihet. Detta beror på strukturer i samhället som både får kvinnor att automatiskt underordna sig och män att utan att tveka ta för sig. Vem som vinner på detta är inte alltid självklart - kvinnans familjeknutna roll ger henne till exempel ofta en närmare kontakt med barnen. De värdena är dock inte de som värderas högt i samhällets ögon, där pengar och makt ger högsta status. Vi utgår också ifrån att barnen i sin tur påverkas av hur maktfördelningen ser ut mellan föräldrarna, och att ett jämställt förhållande mellan de vuxna ger barn som upplever större valmöjligheter i livet.

5. VAL AV INTERVJUPERSONER

Vi har först och främst valt att intervjua de personer som verkligen berörs av hur Vi Föräldrar skildrar familjen – nämligen föräldrarna själva. Vi samlade ihop tre mammor och tre pappor i olika åldrar som fick bilda en mamma- respektive pappapanel där de fick diskutera hur de upplevde föräldraskapet och under de årtionden de varit småbarnsföräldrar. Vi använde svärföräldrars studiekompisar, en klasskompis flickväns pappa, en avlägsen släkting och andra som var beredda att ställa upp med några dagars varsel. Att hitta intervjupersoner var nog den del av arbetet som vi upplevde som mest krävande - det blev många tillfrågade för varje plats i panelerna. Eftersom vi har undersökt hur bland annat sexualitet och etnicitet behandlas i tidningen bestämde vi oss dessutom för att specifikt intervjua människor som sällan får komma till tals i Vi Föräldrar. Vi träffade ett homosexuellt föräldrapar och två kvinnor som var relativt nya i Sverige när de fick sina första barn, och som ursprungligen kom från Bangladesh respektive Somalia. Dessutom presenterade vi våra resultat för, och fick kommentarer från, den nuvarande chefredaktören Helena Rönnberg och Yvonne Berlin som var chefredaktör mellan år 1975 och 1994.

För att kunna analysera våra resultat på ett tillfredsställande sätt, samt för att få en djupare förståelse för varför det förhåller sig som det gör, intervjuade vi olika experter. Gunilla Jarlbro är professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet och använder sig ofta av ett genusperspektiv i sina analyser. Eftersom vi gör ett feministiskt magasin kändes det naturligt att vända oss till henne. Dessutom har vi läst och använt oss av hennes böcker *Familj, massmedier och politik* och *Medier, genus och makt*. Vi försökte vid ett flertal tillfällen få tag på Anja Hirdman, som är lektor vid JMK, men utan resultat. Hon är i våra ögon ledande i Sverige just nu när det gäller feministisk medieforskning. Vi intervjuade Barbro Johansson som är konsumtionsforskare och etnologs vid Göteborgs universitet eftersom vi funnit att Vi Föräldrars konsumtionstips har ökat de senaste åren. Hon har studerat Vi Föräldrar utifrån idén om den goda måltiden, men har också erfarenhet av forskning kring barn, föräldrar och konsumtion. Jesper Falkheimer, kommunikationsforskare vid Malmö högskola, intervjuade vi för att få svar på vilka konsekvenser de råd och tips Vi Föräldrar ger läsaren har.

6. ARBETSGÅNG OCH ARBETSFÖRDELNING

Vi började med att läsa in oss på tidigare forskning och olika teorier. Vi lånade böcker om allt ifrån sociologiska studier om familjen till metodhandböcker och medievetenskapliga teorier om hur innehållet i tidningen kan analyseras. Den viktigaste litteraturen skrev vi sammanfattningar av. Efter det gjorde vi ett så matnyttigt kodschema vi bara kunde och valde ut våra 69 artiklar utifrån definitionen av "familjen" och började analysarbetet. När det var klart läste vi kringmaterialet och sammanställde innehållet ämnesvis, till exempel hur papparollen har sett ut över åren. Vi valde ut det vi ansåg vara de viktigaste resultaten. Vi har läst och kodat i stort sett lika mycket och för det mesta suttit tillsammans så att vi har kunnat diskutera eventuella svårigheter och problem.

När vi sammanställt artiklarna och resultaten började vi boka intervjuer. Det var ganska svårt att få tag på en del intervjupersoner, till exempel tog det tid att få ihop mamma- och pappapanelerna, men vi är väldigt glada att vi till slut lyckades – det var jättekul och gav mycket för framställningen. Vi valde att träffa de personer som befann sig i Göteborg och som, ur journalistisk synvinkel, var viktigast att träffa och få bra bilder på – det homosexuella paret, de invandrade kvinnorna och konsumtionsforskaren Barbro Johansson som råkade sitta nere på Victoriagatan och som kunde ta emot med kort varsel. Vi gjorde samtliga intervjuer tillsammans. Helena Rönnberg, Yvonne Berlin, Gunilla Jarlbro och Jesper Falkheimer gjorde vi telefonintervjuer med eftersom de befann sig annorstädes. Under telefonintervjuerna ställde en av oss frågorna med högtalaren ikopplad och den andra satt bredvid och gjorde noggranna anteckningar. Undantag var intervjun med Gunilla Jarlbro som Erika gjorde på hemifrån medan Amanda låg hemma och var sjuk – och medan Gunilla Jarlbro helt obesvärat mumsade i sig en stor och slaskig lunch.

Vi har skrivit ungefär hälften av artiklarna var men samtliga artiklar har lästs och kommenterats av den andra och ibland har artikeln ändrats och text har tagits bort och/eller lagts till. För detta har vi använt oss av Google docs som vi har tillgång till genom skolmailen. Vi har kunnat ladda upp artiklar och kodningar, och den andre har kunnat läsa och göra ändringar direkt i onlinedokumentet. Därför är det svårt att göra en tydlig uppdelning av vem som har skrivit vad. Samma sak gäller redigeringen. Vi har samarbetat, helt enkelt. Och haft vansinnigt trevligt!

7. VIDARE FORSKNING

En intressant fråga att titta närmare på är hur Vi Föräldrar skildrar funktionshinder och människor med funktionsnedsättning. I vår undersökning finns några få exempel med intervjupersoner med funktionsnedsättningar men underlaget var såpass litet att det var svårt för oss att uttala oss generellt. Vi har heller inte fokuserat på att läsa in oss på teorier som skulle lämpa sig för en sådan analys.

En annan spännande vinkel skulle kunna vara att göra en komparativ studie mellan olika tidningar i samma genre för att se hur de skiljer sig åt. Även om Vi Föräldrar är den största föräldratidningen i Sverige finns till exempel Föräldrar & Barn och Mama, som har blivit mer och mer populär sedan den kom för några år sedan. I en sådan studie skulle det också kunna ingå en jämförelse när det gäller antal prenumeranter och hur detta förändrats över tid. Vilka fenomen har haft störst påverkan på upplagan? Enligt Helena Rönnberg på Vi Föräldrar har tidningens upplaga följt nativiteten i en tydlig kurva. Stämmer det? Och gäller det även för de andra tidningarna i genren? En motsvarande dagstidningsstudie för att kontrollera resultaten från den här undersökningen hade bidragit till en klarare bild av hur medieklimatet i stort ser ut när det gäller myten om familjen.

Vi har använt oss av intervjuer med personer i Vi Föräldrars målgrupp för att fördjupa förståelsen för hur innehållet påverkar läsaren. Detta har dock inte skett på något systematiskt sätt utan snarare för att gestalta våra resultat journalistiskt. Vi ser dock behov av fördjupad forskning på målgruppen, med fokusgrupper eller annan form av respondentbaserad metod. Barnperspektivet hade varit relevant att utveckla i studier om familjen. I Vi Föräldrar kunde vi till exempel ana en omedvetenhet när det gäller könsroller bland barn, även de senare åren. Hur påverkas barnen av att föräldrarna lär sig att barnen bör separeras utifrån kön? Och vilka krav uppfattar barnen själva från det omgivande samhället?

8. KRITISK GRANSKNING AV DET EGNA MAGASINET JUDITH

För att få en bättre uppfattning om redaktörens förutsättningar för en genusmedveten journalistik har det varit givande att själva producera ett magasin. Vi vill i detta kapitel göra en granskning av det material vi själva producerat, utifrån de viktigaste feministiskt mediekritiska kriterierna. Naturligtvis blir en analys av texter man skrivit själv aldrig av lika hög kvalitet som en objektiv granskning, men samtidigt ingår det i god forskningsproduktion ett stort mått av självkritik och en förmåga att se brister i den egna undersökningen. Det är detta ideal vi eftersträvar i denna metaanalys.

Magasinet JUDITH är har en feministisk profil. Detta präglar också samtliga texter i tidningen genom ett kritiskt förhållningssätt till Vi Föräldrars genusrepresentation. Ämnesvalen är ett resultat av den intersektionalistiska undersökning av Vi Föräldrar som magasinet bygger på. De flesta aspekter av intersektionalitet får sin egen artikel; sexuell läggning, klass, kön, etnicitet. Det som framförallt saknas är en analys av bilden av funktionshindrade i Vi Föräldrar, och det finns inte heller med någon funktionshindrad person i vårt magasin. Det perspektivet är dock inte en självklart del i vad som i Sverige menats med intersektionalistisk forskning (i till exempel USA är detta vanligare).

Det största bekymret med magasinet JUDITH ur ett genusperspektiv är valet av intervjupersoner. Av tio intervjuade föräldrar är endast tre män (istället för fem, som skulle innebära en helt jämn fördelning), och då i den så kallade "pappapanelen". Trots att magasinet inte egentligen har en separatistisk profil valde vi att dela upp föräldrarna utifrån kön när vi skulle göra våra paneler. Det beror inte på en essentialistisk idé, men är en effekt både av att kvinnors och mäns erfarenheter generellt skiljer sig åt på grund av den rådande könsmaktsordningen, och eftersom mammans och pappans roll i Vi Föräldrar visade sig vara mycket tydligt uppdelade. Problemet är dock att det varken i artikeln om etnicitet eller om homosexuella föräldrar förekommer några pappor. Vi gjorde det uppenbarligen för enkelt för oss när vi gick till Öppna förskolan i Hammarkullen, dit det framförallt går kvinnor med barn, istället för att söka efter invandrade föräldrar i sammanhang där vi kunde få tag på åtminstone någon pappa. Valet av Jessica och Katrin som har erfarenhet av att vara homosexuella föräldrar byggde framförallt på att de var de enda vi fick tag på som kunde och ville ställa upp. Gruppen är betydligt mindre och domineras i nuläget av mammor. Sett till magasinet som helhet innebär snedfördelningen av intervjupersonernas kön att vi i precis som Vi Föräldrar upprätthåller bilden av att det är mamman som är den huvudsakliga föräldern.

Att de invandrade kvinnorna är med i egenskap av sin etnicitet, och de homosexuella för att de är just homosexuella, är ett stort problem i magasinet. Att dessutom den enda artikel som har en rubrik som innehåller ett utpekande av "de" ("De lärde sig svenska könsroller i tidningen") handlar om invandrade kvinnor är extra olyckligt. Vi gör samma misstag som vi kritiserar Vi Föräldrar för - och bidrar till viss del trots vår goda intention till att upprätthålla bilden av dessa grupper som "den andre". Detta beror uppenbarligen på att ingen av deltagarna i panelerna har varken utländsk bakgrund eller är homosexuell. De har alla levt i klassiska kärnfamiljer, även om en av dem idag separerat från sin man. Ärligt talat så hade vi inga ambitioner om att få med personer med olika etnicitet och sexuell läggning i panelerna. Dels eftersom det var nog svårt

som det var att få tag på föräldrar med barn från olika decennier, dels för att vi hade en idé om att det var enklare att diskutera kärnfamiljens föräldraroller med människor som själva hade erfarenhet från de heterosexuella parrelationer som skildras i Vi Föräldrar och som vi ville tränga in under ytan på. Detta fungerade i och för sig bra, och vi är mycket nöjda med deltagarna i panelerna när det gäller frispråkighet och instiktsfullhet.

Att chefredaktörerna som intervjuas i magasinet är kvinnor är helt och hållet ett resultat av att posten till absolut största delen av Vi Föräldrars existens innehåfts av kvinnor. Av de experter vi intervjuat är en man och två kvinnor. Medan Gunilla Jarlbro i huvudsak diskuterar feministisk medieteorier och Barbro Johansson åtminstone snuddar vid en genusanalys på föräldrars konsumtion, så är Jesper Falkheimers bidrag till magasinet helt utan könsperspektiv. Artikeln som han medverkar i, "Råd som bekräftar oss" är för övrigt den enda texten i magasinet som inte har ett genusperspektiv och som över huvud taget faller en aning utanför ramen för magasinet när det gäller ämnesval. Artikeln kom till på grund av att råden i Vi Föräldrar och den auktoritära tonen i de första undersökta tidningarna var såpass intressanta att vi ansåg att det borde redovisas. Att valet av intervjuade forskare ser ut som det gör när det gäller kön tror vi beror på att kvinnor är överrepresenterade i gruppen feministiska forskare. Urvalet bör dock kommenteras med tanke på att det finns en tendens i media att kvinnliga forskare får uttala sig som experter i sammanhang som handlar om hushållssysslor, hem och familj medan de är kraftigt underrepresenterade i övrigt. I JUDITH är det positivt att Jesper Falkheimer uttalar sig om mer jordnära frågor än Gunilla Jarlbro.

När det gäller bilder i magasinet är det en extrem övervikt av kvinnor. Detta är ett medvetet val, och ett försök att understryka denna snedfördelning som är nästan lika tydlig i åtminstone de tre första decennierna av Vi Föräldrar. Bilderna på oss med våra barn på ledarsidan är en parafras på dessa glansiga mammafoton, men också ett smidigt sätt för oss att redovisa att vi själva tillhör Vi Föräldrars målgrupp - utan att skriva det i text.

En grov räkning av könet på de författare vi läst, genom att titta på de namn som finns med i litteraturlistan, visar att fördelningen verkar vara i princip helt jämn (11 kvinnor och 10 män). Slutligen bör vi påpeka att samtliga (två!) skribenter i vårt magasin är kvinnor. Vi hade kanske fått en ännu bredare analys om vi haft med en man, helst en pappa, i gruppen. Samtidigt har vi en krass bild av verkligheten och antar att det kommer att dröja länge innan de manliga genusforskarna blir lika många som de kvinnliga. Det är ju trots allt vi som har mest att vinna på en rasering av patriarkatet.

9. LITTERATURLISTA OCH KÄLLFÖRTECKNING

Böcker

- Ahrne, Göran och Persson, Inga (red.): *Familj, makt och jämställdhet* (SOU 1997:138)
- Alvesson, Mats och Sköldbäck, Kaj: *Tolkning och reflektion* (Studentlitteratur 2005)
- Andreasson, Martin: *Öppenhet och motstånd: om homosexualitet i massmedia 1990-1994* (Folkhälsoinstitutet 1996)
- Björnberg, Ulla och Bäck-Wiklund, Margareta: *Vardagslivets organisering i familj och närsamhälle* (Daidalos 1987)
- Brembeck, Helene: *Inte bara mamma* (Etnologiska Föreningen i Västsverige 1998)
- Brøgger, Suzanne: *Fräls oss ifrån kärleken* (Wahlström & Widstrand 1978)
- Bäck-Wiklund, Margareta m. fl.: *Det moderna föräldraskapet: en studie av familj och kön i förändring* (Natur och kultur 1997)
- Bäck-Wiklund, Margareta m. fl.: *Den dolda könsdiskursen: mödrar, söner och frånvarande fäder* (Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet 2003)
- Esiasson, Peter m. fl. (red.): *Metodpraktikan* (Norstedts juridik 2009)
- Fahlgren, Siv: *Diskursanalys, kunskap och kön: ett försök att utveckla en teoretisk ram och ett arbetssätt för en diskursanalys av vetenskapliga texter* (Umeå universitet 1996)
- Foucault, Michel: *Diskursens ordning* (Brutus Östlings bokförlag Symposion 1993)
- Gripsund, Jostein: *Mediekultur Mediesamhälle* (Daidalos 2002)
- Haavind, Hanne (red.): *Kön och tolkning, metodiska möjligheter i kvalitativ forskning* (Natur och kultur 2000)
- Hirdman, Anja: *Tilltalande bilder: genus sexualitet och publiksyn i Veckorevyn och Fib aktuellt* (Avhandling JMK, Atlas 2002)
- Jacobsson, Maria: *Allt är möjligt: en handbok i mediekritik* (Allt är möjligt 2004)
- Jarlbro, Gunilla: *Familj, massmedier och politik* (Almqvist & Wiksell International 1988)
- Plantin, Lars: *Mäns föräldraskap: om mäns upplevelser och erfarenheter av faderskapet* (Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet 2001)

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

Sköld, Gullan: *Från moder till samhällsvarelse: vardagskvinnor och kvinnovardag från femtiotal till nittiotal i familjetidningen Året Runt*. (Avhandling JMK 1998)

Stern, Daniel N.: *En mor blir till: hur moderskap förändrar dig för all framtid* (Natur och kultur 1999)

van Dijk, Teun A. (red.): *Discourse and Communication* (Walter de Gruyter 1985)

Bokkapitel

Jackson, Stevi: *Women, Marriage, and Family Relationships* ur Richardson, Diane och Robinson, Victoria (red.): *Introducing Women's Studies* (Andra utgåvan) (Macmillan 1997)

Nicolson, Paula: *Motherhood and Women's Lives* ur Richardson, Diane och Robinson, Victoria (red.): *Introducing Women's Studies* (Andra utgåvan) (Macmillan 1997)

Artiklar

McCombs, Maxwell E och Shaw, Donald L: *The Agenda-Setting Function of Mass Media* (ur *The Public Opinion Quarterly* vol. 36 no. 2, 1972)

Mejlkontakt

Helena Rönnberg (2009-11-13)

Jessika Berglund (2009-11-11)

Jesper Falkheimer (2009-11-19)

Elektroniska källor

www.rfsl.se (Riksförbundet för sexuellt likaberättigade)

<http://www.ub.gu.se/kvinn> (Kvinnohistoriska samlingarna)

<http://www.vxu.se/hum/publ/humanetten/nummer11/art0212.html> (Invandrare och tidningstext - personporträtt och symbolporträtt)

<http://www.dn.se/opinion/debatt/forlegade-konsroller-vacks-till-liv-igen-pa-natet-1.914343>
(Debattartikel av Marcus Ridung)

www.ne.se (Nationalencyklopedin på Internet, sökord: familia)

http://www.bonniertidskrifter.se/tidningar/vi_foraldrar/

Muntliga källor

Farzana Akther och Halimo Mohammed (2009-11-11)

Helena Rönnberg, telefonintervju (2009-11-11)

Barbro Johansson (2009-11-11)

Yvonne Berlin-Lindström, telefonintervju (2009-11-12)

Jesper Falkheimer, telefonintervju (2009-11-13)

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

Jessika Berglund och Kristin Andreasson (2009-11-15)

Gunilla Jarlbro, telefonintervju (2009-11-16)

Mammapanel: Inger Lindvall, Margrethe Krabbe och Hanna Dalsman (2009-11-17)

Pappapanel: Lasse Larsson, Victor Schmidt, Thomas Johansson (2009-11-17)

BILAGA I

Kodschema

BAKGRUND

1. År, nummer, artikelnummer, rubrik
2. Typ av artikel (självständigt reportage, reportage som är eller har sidoartiklar, "hallå där" etc., ...)
3. Ungefärlig storlek (liten, halvsida, en sida, antal sidor)
4. Byline (kön, etnicitet)
5. Vad handlar artikeln om?
6. Vilka personer figurerar (ålder på barn och förälder)?
7. Vad är det för familjekonstellation(er) som presenteras?
8. Vilka roller har personerna i texten? (Huvudroll, periferi, passiv, aktiv, offer, förövare, tydliga eller otydliga, direkt eller indirekt citerade)

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

TILLTAL

År, nummer, artikelnummer, rubrik

9. Vilket tilltal används gentemot läsaren? (Du, vi, inget – man talar snarare *om* än *till* publiken)

10. Vilken ton har artikeln gentemot läsaren (distanserad, auktoritär, vänlig, informell, samtalande, "problemidentifieraren/-lösaren" etc.)

11. Ur vilket moderskapsperspektiv är artikeln skriven? (Modercentrering, decentraliserat moderskap, reflexivt moderskap)

12. Vilka antaganden görs om läsaren? ("Vilken mor har inte suckat över ett utspillt mjölkglas" typ)

13. Innehåller texten färdiga slutsatser eller har läsaren möjlighet att göra egna tolkningar? (+ presenteras det flera olika varianter av familjer/könsroller?)

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

FAMILJ

År, nummer, artikelnummer, rubrik

14. Hur beskrivs familjelivet? (lugnt, häktiskt, roligt...)

15. Ifrågasätts familjen, äktenskapet och heteronormen? Framställs familjen i artikeln som avvikande eller ett exempel på normen om familjen?

16. Framkommer några klassmarkörer i beskrivningarna?

17. Hur framställs maktförhållandena i familjen? Skiljer det sig mellan olika områden (t.ex vardag kontra långsiktig planering)

18. Framställs familjen som jämställd? Vilka exempel ges på detta? Om inte, diskuteras avsaknaden av jämställdhet som ett problem?

19. Finns det med någon invandrare i familjen? Påpekas dennes etnicitet i texten?

20. Hur förhåller sig bilden av invandraren i artikeln till schablonerna som presenteras av Ylva Brune? (Ingen hänsyn till specifik bakgrund och individ "invandrare som invandrare", mannen som styrd av en kvinnoförtryckande kultur, kan inte behärska sin vrede etc., kvinnan som förtryckt, "räddad" av det svenska samhället etc.)

21. Kommer barnen till tals? Hur framställs de? (Band till mamman resp. pappan)

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

PAPPAROLL

År, nummer, artikelnummer, rubrik

22. Vilka attribut tilldelas pappan?

23. Vilka frågor får pappan uttala sig om?

24. Vilken papparoll presenteras? (den maktfullkomlige patriarken, den frånvarande fadern, en omvårdande fader – den "nye mannen", helgpappan (som gör roliga saker))

25. Framställs denna papparoll som "naturlig"?

26. Framställs pappan i artikeln som avvikande från eller ett exempel på normen om faderskapet?

MAMMAROLL

År, nummer, artikelnummer, rubrik

27. Vilka attribut tilldelas mamman?

28. Vilka frågor får mamman uttala sig om?

29. Vilken mammaroll presenteras? (Den goda och uppoffrande modern, den onda modern etc.)

30. Framställs denna mammaroll som "naturlig"?

31. Framställs mamman i artikeln som avvikande från eller ett exempel på normen om moderskapet?

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

FÖRÄLDRAROLL

År, nummer, artikelnummer, rubrik	
32. Pekas det ut några förebilder i texten? Vilka attribut tilldelas dessa, och vem förväntas se upp till dem?	
33. Ges det några råd om familjelivet till läsaren (föräldern), vilka?	
34. Finns det i dem någon förväntan kring om det är mamman eller pappan som ska ta till sig råden?	

I TIDEN

35. Hur förhåller sig budskapet i artikeln till den rådande samhällsdebatten och den dåvarande feministiska diskursen (utifrån Snitows tre perioder)?

36. Finns det referenser till samhällsförändringar (t.ex föräldraförsäkringen) och hur presenteras i så fall dessa? (Positivt, negativt)

BILD/ILLUSTRATION

År, nummer, artikelnummer, rubrik

37. Finns det någon illustration?

38. Vad och vilka föreställer den?

39. Vad fångar betraktarens uppmärksamhet?

40. I vilken miljö är bilden tagen (privat, offentlig)

41. Vilka budskap om familjen sänder den till läsaren? (passiva/aktiva personer, central/perifer, personernas attribut)

BILAGA II

Ordlista

Diskurs	En diskurs kan förklaras som ett speciellt sätt att tänka på och förstå världen. Det betecknar en helhet av sammanhängande uttryck, utsagor och begrepp, t.ex. den moraliska, den vetenskapliga eller den religiösa diskursen, eller formen hos en sådan helhet.
Diskursanalys	Inom diskursanalys är ordet ”diskurs” kort för ”diskursiv formation”, vilket innebär kommunikation som involverar specialiserad kunskap av olika sorter. En diskursanalys är en analys av de föreställningar som är gällande inom ett visst område, förgivettagna och ansedda som ”sanningar”. Metoden används för att avmaskera det som tas för självklart och som ofta har negativa, och ibland avsiktliga, konsekvenser för vissa grupper.
Essentialism	Uppfattningen att män och kvinnor är essentiellt olika, av framför allt biologiska orsaker
Genus (socialt kön)	De sociala och kulturella egenskaper som tillskrivs ett särskilt kön
Hermeneutik	Läran om diskurser - enkelt uttryckt forskning som bygger på tolkning av (företrädesvis) begrepp.
Heteronormativitet	Idén om att sexuella och romantiska relationer endast kan och bör existera mellan en man och en

	kvinnor.
Idékritisk analys	Forskningsmetod som testar en texts logiska argumentation
Intersektionalitet	Ett analytiskt redskap för att synliggöra maktstrukturer i ett samhälle, oftast utifrån klass, kön, sexualitet, etnicitet och (främst i USA) funktionshinder.
Separatism	Riktning inom feminismen som utgår ifrån att män och kvinnor har olika roller i kampen för jämställdhet, ofta även att män genom sitt kön är oförmögna att förstå kvinnors situation som förtryckta.
Queerteori	En teori som bygger på att en persons könsidentitet helt eller delvis är en social konstruktion, och som ifrågasätter strikt avgränsade kategorier som kön eller benämningar på sexuella läggningar.

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

BILAGA III

Disposition av magasin och förtydligande av akademiskt innehåll

Sida 1 Titel på magasinet samt omslagsbild

Magasinet heter JUDITH efter queerteoretikern Judith Butler, men anspelar också på den apokryfiska texten *Judits bok* i bibeln, som skildrar en stark kvinna. Omslagsbilden symboliserar "den nye mannen" och ett föräldraideal som oberoende av kön präglas av ömhet och närhet.

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport

Sida 3 **Ledare: Familjen = fängelse?**

Redogörelse av syfte och frågeställningar, samt grundläggande teoriorientering, material och metod.

Sida 4 **Från samhällsupplysare till livsstilsmagasin**

Bakgrund; svensk familjepolitisk historia (kolumn) samt enkel fakta om Vi Föräldrar. Förtydligande av metoden. Sammanfattning av resultat.

Sida 7 **Föräldraneler: Här är Vi Föräldrar!**

Resultatredovisning och analys utifrån tidigare forskning, historisk jämförelse, samt prövning mot målgruppen.

Sida 17 **Serieruta**

Kommentar

Sida 18 **Mamma, mamma, barn**

Resultatredovisning och analys samt prövning mot målgruppen.

Sida 21 **Den normerande kärnfamiljen**

Resultatredovisning och analys utifrån tidigare forskning.

Sida 23 **De lärde sig svenska könsroller i tidningen**

Resultatredovisning och analys utifrån tidigare forskning samt prövning mot målgruppen.

Sida 26 **“Barnet är en del av föräldrarnas image”**

Resultatredovisning och analys utifrån tidigare forskning samt utredning av konsekvenser.

Sida 28 **”Vi har en liten kärnfamiljstendens i tidningen”**

Sammanfattning av resultat samt analys av specifika resultat och konfrontation med aktör.

Sida 32 **Råd som bekräftar oss**

Resultatredovisning och analys utifrån tidigare forskning samt utredning av konsekvenser.

Sida 34 **Personportätt: “Att tröttna på Vi Föräldrar är som att tröttna på livet”**

Konfrontation med aktör samt bakgrund om Vi Föräldrars historia

Sida 36 **Analys: Varför alla dessa mammor?**

Övergripande slutsatser.

Sida 44 **Bli mediekritisk med JUDITHS hjälp**

Vidare forskning, metodutveckling, slutsatser, sammanfattning

Amanda Duregård och Erika Hedman Bergström
Journalistikgranskning, 15 hp
Arbetsrapport